

4.1.1976
tarafından
TÜSTAV
bağışlanmıştır.

BAĞIMSIZLIK
DEMOKRASI
SOSYALİZM
İÇİN

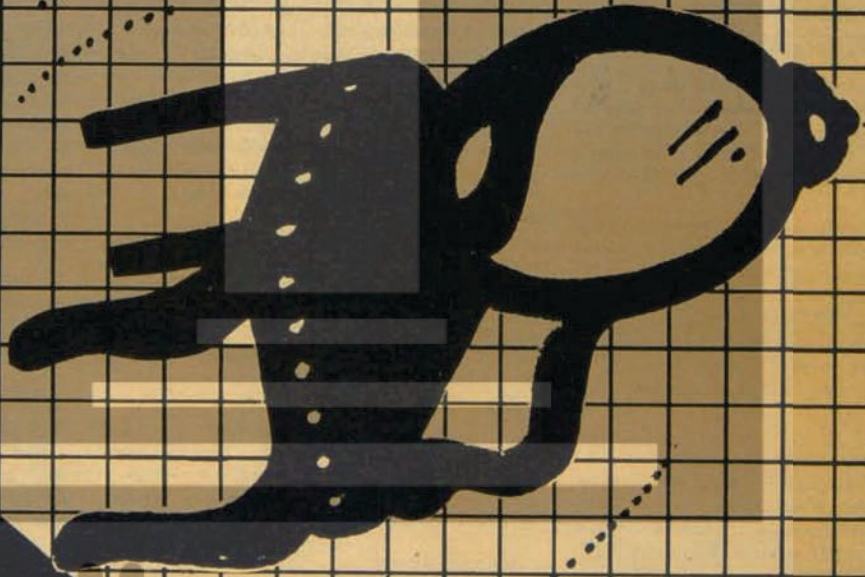
YÜRÜYÜŞ

HAFTALIK SİYASİ HABER VE YORUM DERGİSİ - SAYI : 44 - 10 ŞUBAT 1976

5 TL.

demokratik
mücadelenin
mensevikleri

ekonomi:
mücadelenin
çaresizlik programı

TÜSTAV

BABIALİ DEDİKLERİ ...

Bizansın tarih sahnesinden silinmesi 500 yılı aşkın bir zamanla ilgili. Ama belli yöntemlere adını veren Bizanslılık canlılığını koruyor.

Çekirdeğini sömürü düzeninin oluşturduğu her katakulliyet Bizanslılık denmesi anlamsız olmasa gerek.

Bu anlamda "Bizanslılık" Bizanstan önce vardı, sonra ise haydi haydi oldu... Yöntemlerin kurumsallaşması imparatorluk dönemine rastladı ve adını oradan aldı okadar...

Herneyse...

Bizans koridorlarını anlatmaya niyetimiz yok ama eski bizansa çıkılan bir yokuştan söz etmek gerekecek... Bab-ı âli yokuşu...

Hazır yiyenini âbâd, çalışanını berbad eden sömürü çarkının döndürüldüğü Bab-ı âli yokuşunda artı-değer oranı henüz hesaplanmadı, hesaplanamadı...

Hesabın karışık olan iç yapısına bir de sömürdüğü okuyucu ekleniyor. Objektif sömürüye ek olarak subjektif sömürü... Nereden bakılırsa tilsim!

SAHİBİNİN SESİ

Şimdi faşizme canak tutuluyor faşit geçitler dillere pelesenk edilen "sağ-sol çatışması" ile döşeniyor. Ardından edilen laf: "kardeş kanı..."

Açıkça sağ tutan oluyor. Solu tutar görünen (ki okuyucu potansiyelin solda olduğunu biliyor) de, pek beylik bir kavga ayrıncısı rolünde. Doğru, solu tutuyor ama gerçekten tutuyor. Elini kolunu tutup, karşıya bir göz işareti...

En büyük trajedisine bakın. Akrep yuvası gibi kaynayan bir komando kovani gözler önünde iken, tek satır bile haber hak getire...

Liberal "cibilliyet" taslayan bir başkası iki camı kırılan MHP ilçe binasının renkli fotoğrafını manşete çıkarıp, Çukurova desteğine borçunu ifa ederken, Ankara bürosunda komandoları (pardon, karşıt görüşlü bir grup) çökek bırakıyor...

BİR TOPLU SÖZLEŞME Kİ...

En büyük tirajlısının bir toplu sözleşme öyküsü vardı evlere şenlik...

İki yıllık sürenin sonunda gazetesinin patron takımıyla çalışanlar arasında ki olaylar, "işte en büyüğü bu" dediyecek çinsten.

İki yıl önceki toplu sözleşmede işveren, sendikacı işçilere iki yıl içinde kendilerini konut sahibi yapma vadiyle bulunmuştu. Aradan geçen iki yıl içinde konutların yerlerini de yeller esiyor sadece. Toplu sözleşmeye konulan maddenin, yeni sözleşmede bir punduna getirilip yok edilmesine kalıyor iş.

İşveren, yeni sözleşme görüşmelerinde konut sorununu hatırlamak istemeyince, çalışanlar adına toplu sözleşmeyi yürüten sendika, yeni sözleşmeye şöyle bir madde koyuyor: "Konut verilmesi vad edilen her üyeye 250 bin lira ödemesi..."

Sendika ayrıca çalışanlara sağlanacak zammın toplam ücretin yüzdesi olarak değil de, her binlira için yüzde hesaplanmasını istiyor. İlk bin lira için bin, ikinci binliralık kısmı için 900, üçüncü binliralık için de 800 lira gibi bir artış...

İşverenin pacasını tutuşturan istekler bunlar...

BİR "KAPATMA OYUNU"

Derhal İstanbul merkezindeki, "patroncu ları" harekete geçiriyor, patron. Diğer merkezlerdeki patronçulara da iş düşüyor tabii.

İşverenin isteklerini yansıtan bir toplu sözleşme örneğine İzmir ve Adana büroları basıyor imzayı. İstanbul merkezi ve Ankara'daki büroda çoğunluk imzalamıyor. Bunun üzerine tüm çalışanları yıldıracağı sanılan bir oyun düzenleniyor.

"Gazete kapatılacak..."

Evet "En yüksek trajih" gazetesinin patronu gazeteyi kapatmaya karar veriyor. Oyunun Ankara kesimini yürüten büro şefi bir gün telesten İstanbul'a not geçiyor:

"Gazetenin kapatılması için Ankara da gerekli işlemler tamamlanmıştır..."

Amaç, haberin ciddi ölçülerde çalışanlara yayılması ve işveren isteklerinin kabulü.

Ve aynı büro şefi çalışanların önün de bağırıyor:

"Altı saat sonra gazete kapanmassa yüzüme tükürün..."

Gazetesinin merkez ve bürolarında estirilen tüzgar bu. Sonuçta gazete kapanmıyor!

Şimdilik problem sessizliği indi ancak işveren isteklerine boyun uzatmayan 20 kişinin kara listede olduğu söyleniyor. Ancak, bu da o kadar kolay değil. İşine son verilmesi düşünülen kişilere ödenecek tazminat tutarı 21 milyon olarak hesaplanıyor...

Bu arada bir gerçek de gün yüzüne çıkıyor. Hürriyet, öz varlığının 170 milyon lira civarında olduğunu açıkladı...

VE DİĞERLERİ

Bu arada Tercüman'ın satışı çıkarılacağı ve Hürriyet tarafından satın alınacağı söylentisi var. Tercüman'ın tiraj kaybettiği ve patronunun tekstil sanayine atılacağı söyleniyor. Alıcı olarak sadece Hürriyet görünüyor. Kesin bir belirti yok. Ancak, "Ateş olmayan yerden duman çıkmaz" deniyor.

Öte yandan satılığa çıkarılan bir başka gazete de Yeni Ortam... Bu konuda da net bir durum yok. Kemal Bisalman'ın gazetesini satılığa çıkardığını öğrenip ona inanan alıcı, daha sonra Bisalman'ın bu işten vazgeçtiğini öğreniyor... Bir ara Veb-ofset tesislerinin sahibi Haldun Simavi ile Ayrıntılı Haber'de ortaklık kuracağı söylenen Yeni Ortam patronu Kemal Bisalman'a daha sonra bu işin olmayacağı bildirildi...

YENİ ORTAM - FARUK SÜKAN

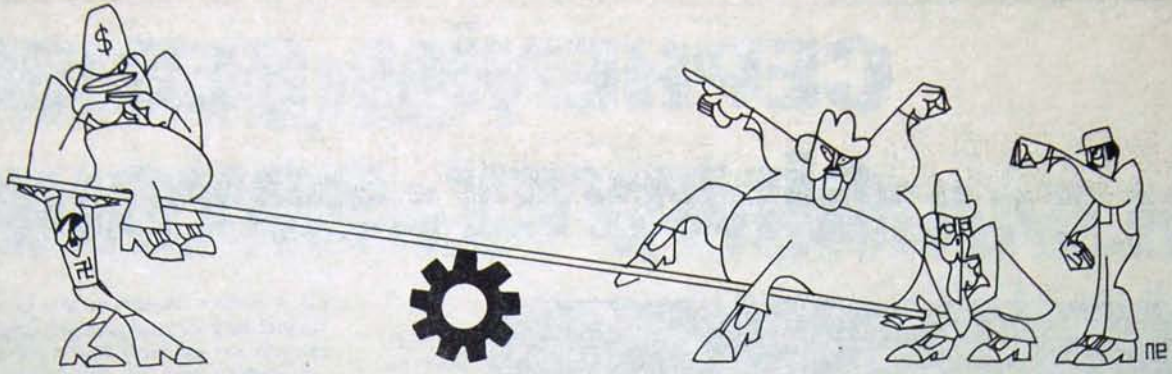
Yeni Ortam'ın alıcı talipleri arasında kuşkusuz en ilginç DP Genel Sekreteri Faruk Sükan'ın bulunması... Sükan adına görüşmeyi 12 Mart döneminin 83 sayıklı davasının sanıklarından eski İstanbul Emniyet Müdürlüğü 1. Şube Müdürü Muzaffer Yılmaz sürdürüyor.

Sükan'ın Yeni Ortam'ı almak istemesinin nedeni, gazeteyi sürdürmek değil tabii... Halen DP'nin yayın organı durumunda bulunan Zaman'ı bir süre kapatmak, daha sonra da Yeni Ortam'da bir isim değişikliği yapıp resmi ilan geliri yeni "Zaman"a aktarmak...

Bab-ı âli yokuşunun "çurçur" tabir edilen gazeteler bolluğunda MHP'nin tirmanı da ilginç. "Çurçur"larda Türkçe hergün manşette. Başlı "Ortaoğru"nun çektiği çurçurları, Millet, Bizim Anadolu ve Hergün izliyor...

Bab-ı Ali'den yuvarlanmalar ve dökülmeler devam ediyor...

Sahibi: Nihat SARGIN	Yazı Kurulu: Umur COŞKUN Metin ÇULHAOĞLU Mehmet AKÖZER Varlık ÖZMENEK Dr. Ercan EYUBOĞLU	İzmit : Yusuf ALTINTAŞ İstanbul : Hacı KANTARCI İzmir : Aydan GEDİKALİ Eskişehir : Vedat BARANOĞLU Bursa : Cengiz KOÇ Adana : Ceyhan CAN Diyarbakır : Ruhi KOÇ Avrupa : Rağit KAYA 19 Ruc Emile Dubois 75014 PARİS	YÖNETİM: Konur Sokak 15/8 Kızılay Ankara Tel: 17 45 81 İSTANBUL BÜROSU: Piyerloti Cad. 21/1 Çemberlitaş İstanbul Tel: 26 35 67 ABONE KOŞULLARI Yıllık : 200 TL. 6 Aylık : 100 TL.	İLAN KOŞULLARI: Arka Kapak (renkli) : 7500 TL. Arka Kapak (siyah beyaz) : 6000 TL. 1ç sayfalarda sütun santimi: 20 TL. Yayın ilanları : % 50 indirimli İstanbul Dağıtım : Fuat BÜTE Ege Dağıtım : Orhan ÖZŞİŞMAN Baskı: Daily News Web Ofset Tesisleri
-------------------------	---	---	---	---

DEMOKRATİK MÜCADELENİN MENŞEVİKLERİ

YALÇIN KUÇUK

Menşevizm, her ileri mücadelenin önünü kesmeye çalışan bir hastalık. Yirminci yüzyılın başlarında, Rusya'da, sosyalist mücadelenin önüne çıktı. Sosyalist mücadelenin önüne çıkarıldı. Bugün Türkiye'de demokratik mücadelenin önüne çıkıyor. Bir yerde bir tarihte sosyalist mücadelenin, daha ileri bir tarihte başka bir yerde de demokratik mücadelenin karşısına çıkması rastlantı değil. Çünkü bugün demokratik mücadele ile sosyalist mücadele çakışmış durumda. Bu yüzden Menşevizm, demokratik mücadelenin önünü kesmeye çalışan bir hastalık niteliğinde.

Sebati Ataman'ı bekliyorlarmış. Buldular. Ne yapacaklarını şaşır-dılar. Bir yanlış, başka bir yanlışla gizlemeye çalışıyorlar. Sermayeyi, Adalet Partisi'ni ve Demirel'i demokrat gösterebilmek için başvurmadıkları oyun, kullanmadıkları kuram kalmadı. Pratik yüzlerine çarptı. Çarptıkça kafalarını kuma soktular. Bu sırada Ataman ve arkadaşları başarılarını kaldırdı. Şimdi yalnızca bu başarıları görüyorlar. Şimdi kendi kuramsal ve edimsel yanlışları ile Türkiye'de demokrasiyi "kurtarma" görevini, Ataman ve arkadaşlarının yaşlı omuzlarına yüklediler.

Yanılığının ve Menşevizmin kaynağında, özgürlüklerin, sermayenin büyümesinin ayrılmaz bir parçası sayılması yatıyor. Elli ve altmış yılları arasında üretici güçler gelişti, sermaye büyüdü. Bu dönem, kendinden önceki döneme göre, daha özgür bir dönem oldu. Altmışbeş yetmiş yılları arasındaki dönem de, elli ve altmış yılları arasındaki dönemden daha özgürdü. Bu dönemde de, üretici güçler ve sermaye gelişti. İlk dönemde Menderes, ikinci dönemde Demirel başbakan. Her iki dönemde de sermayenin egemenliği tartışma götürmüyor. Bütün bu beraberliklerden sermayenin ve Demirel'in özgürlükçü olduğu sonucu çıkarılıyor. Şimdi, en kibar ve en genel deyimini ile "Türkes'e uyarak" rayından çıkan Demirel yerine sermayenin özgürlükçü görevlerinin tekrar üstlenilmesi işi, Menderes artıklarına bırakılıyor.

Unutuluyor. Elli-altmış yılları arasında burjuva özgürlüklerinin sağlanması için verilen mücadele tümünden unutuluyor. Bu mücadele tümünden siliniyor. Altmışbeş-yetmiş yıllarının görkemli ilerici hareketleri, insafsız bir soğukkanlılıkla, bir kenara atılıyor. Bunlar da yok. Sağlıklı sosyalist hareket ve şaşaalı demokratik eylemler bir kalemde siliniyor. Hem ilerici geçineceksiniz, hem de bunları görmezlikten geleceksiniz. Menşeviklere özgü bir özveri. Menşeviklere özgü bir kendine güvensizlik. Menşeviklere özgü bir özgürlük anlayışı. Bu özgürlük anlayışında, özgürlükler yalnızca sermayenin lütfü. Bu kuramda, toplumsal ve kütle mücadelesiyle ve ancak böyle bir mücadele sonucunda sermayenin ve partilerinin özgürlüklere razı olabileceği yok. Tek başına, sermayenin kendi iç çelişkilerinin bile, özgürlükleri sağlamaya yetmeyeceği, bir türlü akla gelmiyor. Bunlar, altmışbeş-yetmiş yıllarının toplumsal ve kütle mücadelelerinin, Demirel'i bir takım özgürlükleri tanımaya ittiğini, bir türlü akıllarına getirmiyorlar. Bu yüzden de, Ataman ve arkadaşlarının başarılarını kaldırmalarının, son zamanlarda en zayıf halka merkezinde yoğunlaşan toplumsal ve kütle direnişinin bir sonucu olduğunu da göremiyorlar.

Bir kez iyice kabul etmek gerek. Türkiye'de henüz yeteri kadar örgütsel bütünlüğe erişmemiş olsa bile, en etkin güç ilericilerdir. Bunu, Menşeviklerin bütün umutlarını bağladıkları Ataman ve arkadaşları da biliyor. Bildikleri şu: Grev ve sendika özgürlüklerinin olmadığı, burjuva özgürlüklerini tümünden ortadan kaldırmak için Tahkikat Komisyonlarının kurulduğu bir dönemin artıklarının tekrar siyaset sahnesinde ön plana çıkabilmeleri için en azından ilerici tepkilerin nötralizasyonu gerekli. Bu, bir. İkincisi, siyaset sahnesinde ve faşizm yönünde, bugün hiç kimse Demirel ile yarışacak durumda değil. Faşizm alanında Demirel, artık her gün bir önceki günün rekorunu geride bırakıyor. Ataman ve arkadaşlarına, siyaset sahnesinde önemli bir rol alma yarışında, burası da kapalı.

Üçüncüsü, ilk ikisinden daha önemli. Faşizm tırmanmasında, sermayenin bir kesitinin ayak sürçtüğü biliniyor. Dünyanın ve tarihin her kesitinde faşist tırmanma sırasında ortaya çıkan böyle bir durum bugün Türkiye'de de yaşanıyor. Yaşantı, sermayenin bir kesitinin AP'den kopup Halk Partisi'ne doğru bir eğilim göstermesi biçiminde somutlaşıyor. Ataman ve arkadaşlarının başarılarını kaldırmaları, nesnel olarak, böyle bir eğilimi durdurma amacını taşıyor. Özel olarak, Ataman ve arkadaşlarının bu açıklıkta olup olmamaları hiç önemli değil.

Dördüncüsü, hepsinden önemlisi. Bu başkaldırma ve başkaldırmanın abartmalı yankısı, faşist tırmanmayı olduğu yerde dondurmaya amaçlıyor. Genç Menşevikler hatırlamazlar. Altmış öncesinde Demokrat Parti Grubu'nun bir Zonguldak Milletvekili var. Adı, Hüseyin Balık. O zamanlarda da bugün yapılanlara benzer konuşmalarla gazetelerin baş köşelerine otururdu. O zamanın demokratik mücadelesinde yer alan Menşevikler, bugünkü benzer bir heyecanla, Menderes'in düşüşünü düşlerdi. Hüseyin Balık, ilginç bir hatıra olarak kaldı. Tek etkisi, Demokrat Parti'nin özgürlük düşmanı politikasına karşı sürdürülen demokratik mücadeleyi yavaşlatmak oldu. Bugünkü durum da aynı. Aynı işlevi şimdi Ataman ve arkadaşları görüyor. Üstelik sermaye ile birlikte Demirel'in en sıkıştığı bir zamanda.

Toplumsal ve demokratik mücadelenin başlangıç noktası, kendi gücüne güvenmek. Bütün değerlendirmeler ve çözümler, buradan başlar. Altmış-yetmiş arasında Adalet Partisi ve Demirel'in özgürlükçü görünümü, toplumsal ve demokratik mücadelenin bir sonucu. Ama yalnızca özgürlükçü görünümü değil. Aynı zamanda, ekonomik planda, finansman yasası gibi ilerici ekonomik önlemlerinin kaynağında da toplumsal ve demokratik mücadele yatıyor. Bir yandan, bu mücadelenin baskısı, diğer yandan, sanayi sermayesinin finansman açığı ile karşı karşıya kalan Adalet Partisi, bir takım "ilerici" düzenlemelere başvurdu. İşçi sınıfı, sendika ve grev hakkına sahip çıkarak sermayenin sömürüsünü frenlemeye idi, Adalet Partisi'nin başka alanlarda kaynak araması mümkün olmazdı. Adalet Partisi, iki baskı arasında kaldığı için arazi ve emlak sahiplerine el atmak zorunluğunu duydu. Bu yüzden bölündü. Bu yüzden 12 Mart'a doğru yol aldı.

Bu yüzden faşizm eğilimi bugün güç kazanıyor. Toplumsal direniş ile karşılaşan sermaye, bir siyasal partinin şemsiyesi altında, ekonomik önlemlerini gerçekleştiriyor. Büyük sermayenin en bilinçli kesiminin yeni vergiler alınmasını istediği bir zamanda, tarımın daha fazla vergilendirilmesini dillendirdiği bir zamanda, Adalet Partisi ile Halk Partisi, tarımdaki güdük vergi gelirinin daha da güçlendirilmesi için birbirleriyle yarış ediyor. Bu durum, sermayenin faşizm eğilimini daha da güçlendiriyor. Sermayenin bu açmazı karşısında, faşizme mücadele ve özgürlüklerin kazanılması, yalnızca sermayenin karşısında olanların bir işlevi biçimine dönüşüyor.

İşte bu aşamada demokratik mücadelenin Menşevikleri ortaya çıkıyor. Menşeviklerin, sermayenin gücüne bağlı düş yetenekleri çok geniş. Adalet Partisi grubundaki iki konuşma üzerine "bina" ettikleri kulelerin sonu yok. Faşist başkan ve yardımcısının sıkıştığı bir zamanda yeni bir umut kapısı buldular. Sanki 12 Mart, sanki MC şiddeti yalnızca "kötü" kişilerin bir oyunu.

Toplumsal ve demokratik mücadele de iki yanlı bir uğraş. Bir yanı, sermayeye karşı. Diğer yanı, sapmalara. Demokratik mücadelede sağ sapmayı, Menşevikler oluşturuyor. Adalet Partisi'nin ilericiliğinden bir türlü vazgeçemiyorlar. Ömür boyu bir hastalık. Bir sermaye hastalığı. Demokratik mücadeleyi yavaşlatma ve saptırma işlevini üstlenmiş bir hastalık. Bu hastalığı açığa çıkarmak, toplumsal ve demokratik mücadelenin ayrılmaz bir parçası.

CEPHENİN ŞEBEKE CİNAYET, SOYGUN,

ralı sorumlusu tarafından Meclis kürsüsünde "Devlet kuvvetlerine yardımcı güçler" olarak görev ve eylem alanları tarif edilen faşist sürü elbette bunlardan ibaret değil.

Sicilli katiller listesinin baş köşesini teşkil eden bu isimlerin, cinayet eylemlerinden sonra Ülkü Ocakları ve MHP Gençlik Kolları başkanlıklarına getirilmelerinin raslantıyla bir ilgisi olmasa gerek...

Öte yandan katillerin, cinayeti işledikleri tarihlerde Sıkıyönetim Mahkemelerinde ya da Devlet Güvenlik Mahkemelerinde yargılanmalarını herhalde artık ilginç de değil...

Türkiye'de çevrilen dolapların rezil tablosu artık gözler önünde. Cephenin şebek e kontrolünde çıkan sonuç bu...

"VURUCU GÜÇ" PAZARLIĞI

Bu arada, biraz geriye göz atmak gerekecektir.

Her geçen gün biraz daha suç batağına saplanan Cephe yönetiminin organizasyonunda çoğu kişi, "Nasıl olur da, Mecliste üç sandalyesi bulunan bir partiye ilk bakanlık verilir" diye sormuştu... Oysa sorunun cevabı, bakanlık üleşimindeki görüşmelerde kolaylıkla verilmişti.

Komandobası usulü dairesinde somulan soruya, "Sizin, demişti, parlamentodaki gücünüze karşılık, benim de sokakta gücüm var..."

Doğrusu, o zaman kimsenin de "gık"ı çıkmamıştı. İlerde sokağa çok iş düşecekti ve adam pekala göreve hazırды...

O zamanlar, Süleyman Demirel'e bakım olan düşünce de şuydu:

1973 seçim yeniği AP'nin, sağda dağılan oyları yeniden bir araya getirebilmesi için MC şarttı. MC yapısı la hem demokrasinin üzerine yürünebilir hem de bu yolculukta ortakları eritmek mümkün olabilir di. İlerde zor bir döneme rastlanırsa eli kanlı MHP ile eli tespilli MSP ileri sürülüp, "Biz cumhuriyet çocuyuz" denebilirdi...

MC'nin kuruluş günlerinde proje kalın hatlarıyla Celâl Bayar'a da çitlatılmış, o da, onaylamıştı. Bayar'ın MHP ve Türkeş hakkındaki ifadeleri şunlardı:

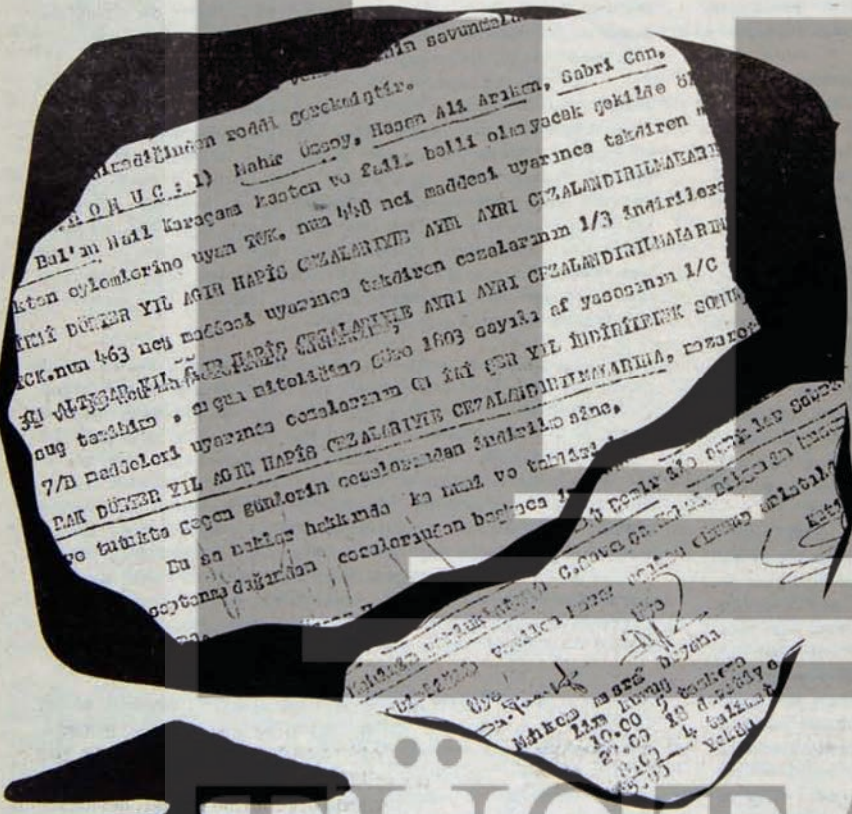
"Herşeye rağmen organize gücü var. Kullanılabilir. Ama vakti gelince koparılıp atılır..."

O tarihlerde parlamentoya eski DP ileri gelenlerinden bir kaçını sokup, "bir müsait zamanda" Demirel'in AP başından koparılıp atılma iştahını bastırmağa çalışan Bayar, MHP olayına bu kadar basit bir çözüm getirebiliyordu...

PAÇAYI KAPTIRINCA...

Zaman, ayrıntıda Demirel'in hesaplarından bir kaçını doğruladı. DP önemli ölçüde, MSP ise bir oranda hırpanı AP oy tablosuna eklendi. CGP, çürük çarık yapısıyla bazı el altı ilişkilerinde kullanılan maskot rolüne indirgendü... Demirel'in başarısı bunlardan ibaretti. Aslında doğal bir erozyon olayı "AP'de bütünleşmenin" heyecanlı alevi ilan edildi...

Demirel'in esasta yutturamadığı hesap neydi? Suça tepetaklak yuvarlanışta, başı kendinin çekeceğini aklına getirmemişti. Cinayet, terör, baskı, şiddet ve üstüne üstlük yolsuzluklar, eski deyimle "Müştereken, müteselsilen, ve münferiden" uzayan sorumluluklar ve onun en büyük halkası boynuna takılmıştı...

Adı: Sami Bal. Katil... 12 Aralık 1970 günü, Ankara'da Fen Fakültesi'nin önünde, öğrenci Nail Karagöçmen'i öldürdü.

Adı: İbrahim Doğan. Katil... 13 Nisan 1970 günü, Hacettepe Üniversitesi'nin bahçesinde Dr. Necdet Güllü'yü öldürdü...

Adı: Ali Güngör. Katil... Dr. Necdet Güllü'nün öldürülmesinde arkadaşı İbrahim Doğan'a yardım etti.

Adı: Muharrem Şemsek. Silahlı baskancı. Geçen yıl bir grup arkadaşıyla ODTÜ'yü bastı ve bir genci yaraladı...

Eşkiya listesinin belli başlı isimleri bunlar. İsimlerin, kan dökmekten öte bir ortaklıkları daha var. Üçü, çeşitli tarihlerde Ülkü Ocakları Genel Başkanlığı görevine getirilmişler, biri de MHP Gençlik Kolları Başkanlığıyla taltif edilmiştir.

Haklarında kesinleşmiş mahkeme ve Yargıtay kararları mevcut...

YÜRÜYÜŞ'ün üç hafta önce, ensesinden tutup teşhir ettiği Sami Bal'dan sonra geçtiğimiz hafta eşkiya listesinin devamı geldi...

10, 5 ay önce cephe yönetiminin dört numara

KONTROLU : DEMOKRASİ DÜŞMANLIĞI

HESAP İÇİNDE HESAP

Geçtiğimiz hafta gözlenen siyasal gelişmeler ve sicilli katillerin MC çatısı altında yerleştikleri yuva çomaklanınca meydana çıkan durum, MC'nin büyük başı açısından karanlıktır...

Endazesiz yalanlarla ört-bas edilmeye çalışılan ekonomik durum göstergesi ise ateşten çemberin çerçevesini oluşturmaktadır.

Bugüne kadar bir türlü sıkıyönetime ilmikeyemediği siyasal gelişmeler, Demirel'i biraz daha şiddete, dolayısıyla demokrasi dışına itmektir.

Sıkıyönetimli Türkiye konusunda Feyzioğlu şimdilik pencereden dışarıyı seyretmeyi tercih ederken, perdesi yırtılan Ülkü Ocaklarını unutturmağa çalışan Türkeş, sıkıyönetim trampleni üzerinden "Devleti ele geçirme" eyleminin trigonometrik hesaplarıyla meşguldür. Türkeş'in hesabı içinde Demirel'in de defterinin düzeltilmesi vardır.

Devletin faşistleştirilmesini hedef alan hareketin "İki ayrı faaliyet halinde yürütüleceği" temel görüşü olarak benimseyen komandobası konuyu şöyle anlatmaktadır:

"Bunlardan biri ana siyasettir. Ana siyasetin gizli tutulması açığa vurulmaması gerekir. Günlük siyaset ise, ana siyasetin gerçekleşmesi için, içinde bulunulan şartlara göre, planlı bir şekilde yürütülen faaliyetler. Günlük siyaset ihtiyaçlarının gerektirdiği bir süre ana siyasetten farklı veya ona aykırı gibi görünebilir..."

Sıkıyönetimli Türkiye hesabını Demirel, Anayasanın ve demokrasinin biraz daha törpülenmesine elverişli koşullar içinde düşünüren, yanbaşındaki ahbabı, Sıkıyönetim Komutanlıklarına getireceği kişileri tesbit ve sıçrayacağı ana siyaseti düşlemekle meşguldür...

MSP YAKASI

Bu hengâmede MSP ne yapmaktadır?

Hükümetten "Gitmek mi zor kalmak mı zor" hesabının kıyasıya yapıldığı MSP bünyesi, tehdit ve nimet'le gerdirilen bir cereyana tutulmuştur.

Görünürde "MC'den koparsan iyi olmaz" tehdidi uzatılan MSP'ye, "Gün ola harman ola" kabilinden nimetler de sunulmaktadır. Devlet aygıtında bulunduğu sürece sınırlarını genişletme lütfuna boğulan MSP, diğer azınlık ortada gözünde tam anlamıyla "mütemmim cüz"dür.

Basın-Yayın Genel Müdürlüğü'nün kendisine ait devlet bakanlığına bağlanması isteğinde bulunan MSP'ye gereken anlayış gösterilmiş, pek hassas olduğu bir başka hususta da, "Al da otur" denmiştir.

Öteden beri Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının yetkilerinin Maliye Bakanlığı aleyhine genişletilmesini arzulayan ve yeni kadro taleplerinde bulunan MSP'ye gereken kolaylıklar sağlanmak üzeredir.

Bir ara, buna benzer isteklere AP'nin daha fazla tahammül edemeyeceğini tahmin eden bazı MSP ileri gelenleri şimdi "işin içindeki bit yeniğini" düşünmekle meşgullerdiler.

Tabii istekler henüz bitmiş değildir. Erbakan tarafından Demirel'e sunulan bir başka "zaruri ihtiyaçlar" listesinde, Ticaret Bakan-

lığının özellikle dış ticarete ilişkin yetkilerinin kendilerine devri ve kamu iktisadi teşekküllerinin toptan kendi bakanlıklarına bağlanması gibi hususlar da yer almaktadır...

Bunlara rağmen MSP için için kaynamaktadır. Gerçi hemen yanı başında AP de kaynamaktadır ama kazanı kaynatan alev değişiktir.

1973 seçimlerinde, bir oranda anti-tekelci sloganlarla iş yapan MSP giderek tekeli sermayenin ağına düşmüştür. Gerçi parti yönetimi için bu bir sorun değildir. Nihayet iş olacağına varmıştır, ama parti içinde hükümetin geleceğini ilgilendiren bir aritmetiksel topluluk da, gidisten endişelidir. İçlerinden biri bir grup arkadaşına tercüman olduğunu belirterek şunları söylemektedir:

"Komünizm'e karşı kurulduğu gerekçesiyle bizi büyük sermayenin bekçisi haline getirdiler. Masonik ve siyonist çember etrafımızı kuşattı..."

Bu görüş, gerçi MSP'nin 48 sandalyelik yapısında şimdilik çok küçük bir grupça benimsenmektedir, ama yarın güven-güvensizlik dengesini etkileyecek derecede önemlidir...

AP'DEKİ KAYNAŞMA

Bunun ötesinde gerek MSP içerisinde, gerekse AP içerisinde gözü kanlı MHP kökenliler de vardır...

AP içindeki komandosol unsurlar, şimdilik Demirel tarafından karşıtlarının paçasına dalaştırılmaktadır.

AP içerisinde, bir AP-CHP koalisyonunu bile değil, "rejim üzerinde" asgari görüş birliği gibi masumane dilek sahipleri bile "aşırı uç" olarak nitelendirilmektedir.

Bir Sebati Ataman'ın, Bir Hayrettin Erkmen'in başına gelenler Demirel'in parti içi ve dışı tertiplerinin ne gibi doruklara ulaştığını simgelemektedir.

Bu arada AP'nin Demirel yönünden geliştirilen "Büyük kurultay" hazırlıkları da, önemli ipuçları taşımaktadır. Büyük kurultay için olağan tarihin sonbahardan ilkbahara taşınmasına çalışılmaktadır.

Demirel, başbakan olarak çıkmayı düşlediği kürsüden belki de sonbahar seçim komutunu vermeye hazırlanmaktadır. Böylece parti içinde kendine karşı beliren liberal muhalefeti ezme ve kendi hükümet denetiminde seçim yapmak mümkün olabilecektir.

Tabii bütün bunlar, Cephe'nin büyük başı için düşünülebilecek en son nezih sınırları içinde kalan çıkış yollarıdır.

BÜTÇE-GENSORU DÜĞÜMÜ

Pek bir bütçe oylaması gibi, gensoru oylaması gibi düğümleri nasıl çözecektir Demirel?..

Bu konudaki sorular, meclis kulislerinde çeşitli şekillerde cevap bulmaktadır.

Bir kısmına göre, kulislere dolacak mazot kokusu MC'yi yürütmeye yetecektir. Bir başka görüşe göre ise MC'den çatırtı sesleri gelecektir.

Kendi içlerinde doğruluk payı eksik olmayan iki zıt görüşün ilkinde kastedilen "matoz kokusu", MC'nin oluşturulmasında etken olan benzin istasyonları ile ilgilidir. Ve bu konuda biraz daha meraklı bir soruya son cevap, "Ne

BEN SATILMIŞ DEĞİLİM!
BENİ SATTILAR!

olacak yani? Üç-beş kişi daha benzin istasyonu sahibi olur ve MC yürür" şeklindedir.

Diğer görüş ise, kanlı bıçaklı cephe yönetiminin tedirgin ettiği, türlü-çeşit yolsuzluklarla gırtlığına kadar batağa batmış bir MC'den yakayı sıyırmaya bakanların aritmetiğe yansıyabilecek karar değişikliklerinden kuvvet almaktadır...

Tabii bir anlamda cinayetlerden "dönelik" şekillde nitelendirilebilecek muhtemel karar değişiklikleri için şimdilik "vur" emri yoktur ama, sokakta uygulanan ve "Davadan dönenin" kurşunla iptaline varan örnekler, MC yönetiminin araya kopya kağıdı konup imzalanan resmi işlemler haline gelmiştir.

"HÜR TEŞEBBÜS" DESTEĞİ:

Bir avuç faşist eşkiyanın destekli cinayet eylemi, bazı firmalarca finanse edilmektedir. Ülkü Ocaklarına ihşanda bulunan "Hür teşebbüs" sahiplerinin devlet dairelerinde takipte olan işlerinde bu etken rol oynamaktadır.

Ticaret Bakanlığı Teşvik ve Uygulama Genel Müdürlüğü'nde bazı uygulamalar ayyuka çıkmıştır.

Genel Müdürlüğün başında bulunan Sabahattin Beyaz, süre olarak bazı gecikmiş işlemleri tek şartla, usulsüz olarak yerine getirmektedir.

Komando örgütlerine parasal destekte bulunan "hür teşebbüs" sahipleri için yasal ve mevzuat engelleri kaldırılmaktadır. İthalat belgesi vize büresini geçirmiş bazı ithalatçı firmalar geçtiğimiz hafta, "iyi hal" kağıdı yerine geçen komandosol desteklerini belgelemek suretiyle engelleri aşmışlardır.

MC prangasına vurulmaya çalışılan Türkiye'de, Demokratik güçlerin günden güne saflaşması, toplumsal bilinçliliğin her geçen gün yeni boyutlar kazanması korkunun kaynağı, zaımlığın sebebidir.

Sermaye sınıfının zalımlığı tabii durup dururken olmuyor. Tarih ise sermaye sınıfına zalımlıktan öte şans vermezken bu işin ilahiyeye sürüp gitmesine de olanak vermiyor...

CHP'NİN, DEMOKRATİK ÖZGÜRLÜKLER MÜCADELESİNDE YANINDA OLMAK AYRI ŞEY, CHP'Yİ BÜTÜNÜYLE DESTEKLEMEK, İŞÇİ VE EMEKÇİ SINIFLARIN SORUNLARININ ÇÖZÜMÜNÜ ONDAN BEKLEMELİK VE İŞÇİ SINIFININ SENDİKAL HAREKETİNİ BU PARTİNİN PEŞİNE TAKMAK APAYRI ŞEYDİR.

SIKIYÖNETİM UYGULAMALARI FİLEN YÜRÜRLÜKTEDİR

Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanı Behice Boran, Partinin Karadeniz Ereğli örgütünde üyelerin ve işçilerin katıldığı toplantıda bir konuşma yapmıştır. Konuşma aşağıda özetlenmiştir.

Bugün Türkiye'de en çok sözü edilen konu sıkıyönetim. Milli Güvenlik Kurulu'nun her toplantısı veya yapılan "devlet brifingi" bu konuyu alevlendiriyor. Her defasında Demirel'in sıkıyönetim önerisini getirdiği, bunda ısrar ettiği artık bir sır olmaktan çoktan çıktı. Sıkıyönetim önerisi, hiç değilse şimdilik, diğer yetkililerce kabul edilmediğinden yürürlüğe geçmiyor. Ama sıkıyönetim uygulamaları fiilen yürütülmektedir. Bu unutulmamalı. "Devlet güvenlik kuvvetlerine yardımcı" oldukları resmen açıklanan faşist örgüt ve grupların öğrencilere, işçilere ve doğu illerindeki halka yaptıkları baskın ve saldırılar bu uygulamalar arasındadır. Olayların bastırılmasında askerî kuvvetlerin "yardıma çağırılması"nın" adeta kural haline getirilmesi de öyle. İstanbul'da Zeytinburnu'nda ve Malatya'da sanıkları yakalamak ve tutuklamak yerine doğrudan imha etmek hareketleri de 12 Mart dönemi uygulamalarıyla özdeşir.

Bunlar da yetmiyor. Anayasayı "icrayı güçlendirme" yönünde değiştirme, 27 Mayıs öncesi Anayasasına dönme önerileri açıkça ve ısrarla öne sürülen iller yanında yapılacak değişikliklerle valilere "sıkıyönetim yetkileri" verilmesi öngörülmüyor. Diğer kanunlarda yapılan ve yapılacak değişiklikler de cabası.

ANTI-DEMOKRATİK GELİŞMELERİN KAYNAĞI

Memur maaşları katsayısının 9 olarak bırakılması ve binlerce işçinin memur haline getirilmesinin icretleri dondurma politikasının adımları olduğunu, bu politikanın özel sektör kesiminde çalışan işçilere le yansıtılabilmesi için anti-demokratik baskıların geliştirildiğini söyleyen Boran şöyle devam etmiştir:

Bu bilincledir ki, anti-demokratik uygulamalara, baskı ve şiddet yöntemlerine baş vurmaktadırlar. Anayasayı ve demokratik hak ve özgürlüklerle ilgili kanunları, demokrasiyi daha da sınırlamak yönünde değiştirmeyi tezgahlamaktadırlar. Amaç, kitlelerin, demokratik güçlerin direncini kırmak, onlara, bu adaletsiz, sömürücü şiddetlendiren uygulamaları ve tedbirleri zorla kabul ettirebilmektir. Demokratik özgürlükler ile ekonomik ve sosyal hak ve çıkarlar birbirine sıkı sıkıya bağlıdır.

DİRENİŞ, ÖRGÜTLENME SORUNUDUR

Bunun için Türkiye'nin güncel, ivedi sorunu demokratik özgürlüklerin korunması, genişletilmesi ve geliştirilmesidir, diyoruz. Demokratik hak ve özgürlüklerimize her hal ve şartta sonuna kadar sahip çıkarak anti-demokratik baskılara, şiddet uygulamalarına, kazanılmış haklarımızın elimizden alınmak istenmesine karşı direnmeli, mücadele etmeliyiz. Bu ise bir örgütlenme sorunudur. Örgütsüz, dağınık, bölük pörçük mücadele bir sonuç vermez. Güç, örgütlü birliktedir.

Bu noktada bir sorun daha ortaya çıkıyor: ne biçim bir örgüt? Herhangi bir örgütlenme değil sözkonusu olan. Burjuvazi, sermayeci sınıf, işçi sınıfı ve müttefiki emekçi kitlelerin örgütlenişini ve demokratik mücadelesini doğrudan bastıramadığı, önleyemediği hallerde bu örgütleniş saptırma, yozlaştırma yollarını arar. Saptırma ve yozlaştırma araçlarından biri, sarı sendikalar, sahte işçi sınıfı partilerinin kurulmasına ve gelişmesine olanak tanımak, bir diğeri de, sosyal demokrasiyi öne çıkarmak ve ona prim vermektir. Bugün Türkiye'de bu durum da vardır. Burjuvazi bir yandan açık ve mutlak bir baskı rejimine yönelirken, bir yandan da, istediği rejim gerçekleştiremediği takdirde, işçi sınıfı hareketini saptırma ve yozlaştırma yolları üzerinde de durmaktadır. İşçi sınıfımız bu konuda duyanık, bilgili ve bilinçli olmalıdır.

DEMOKRASİ MÜCADELESİ VE CHP

CHP konusunda işçi sınıfının doğru tutumunun ne olduğunu açık seçik, tereddütsüz bilmemiz gerekir. CHP burjuva partisidir, "düzen değişikliği" iddialarına rağmen düzeni, yani kapitalizmi değiştirecek değildir. Kapitalizmden sosyalizme geçilmesi ön görülüyorsa düzen değişikliği söz konusu olur; CHP ise sosyalizme geçiş sosyalizmi kurmayı öngörmemektedir.

Ama durum böyledir ve CHP bu nitelikte bir partidir diye onu diğer burjuva partilerle terazinin aynı kefesine koyamayız. Demokratik özgürlüklerin korunması ve genişletilmesi mücadelesi birinci plandadır. CHP fikir, söz, örgütlenme özgürlüklerini tam tanıyacağına üste kamu oyu önünde ısrarla tekrarlıyor ve MC iktidarına karşı kendi ölçüsünde mücadele veriyor. CHP bu mücadelede yalnızca bu mücadelesine münhasır olmak şartıyla, desteklenir. Bu sınırlı desteklemek de mutlak, kayıtsız şartsız değildir. CHP ile bütünleşmek işçi sınıfının seçeceği yol değildir. İşçi sınıfı, burjuvaziden, onun partilerinden ve ideolojisinden bağımsız kendi partisini bilimsel sosyalizm temeli üzerinde oluşturur ve geliştirir. İşçi sınıfının mücadele aracı kendi politik örgütü, partisidir.

ACIL GÖREV; ÖRGÜTLENME

İşçi sınıfı partisinin kuruluşunda, örgütlenmesinde ve işleyişinde işçi üyelerin ve yöneticilerin katkısının hayati önemi vardır. İşçi sınıfının en uyanık, en yiğit, en mücadeleci kesimi ne ölçüde partide yer alır, partiye sahip çıkarsa o ölçüde partinin işçi sınıfının sosyalist çizgisinden sapmaması garanti altına alınmış, burjuva etkilerin, maceracı goşist eğilimlerin partiyeye sızması önlenmiş olur.

Türkiye İşçi Partisi bu anlayışla, bütün bu önemli noktalar göz önünde tutularak kurulmuş ve örgütlenme yoluna girmiştir. Kurucuların ve bugünkü üye ve aday üyelerin yarısından fazlası işçi veya gerçek işçi sendikacıdır. Ve sevinçle görüyoruz ki, işçiler arasında partimize gösterilen ilgi ve üye olarak katılma eski TIP döneminde olduğundan çok daha fazladır. Ama parti diğer emekçi sınıf ve tabakalar, aydınlar ve gençlik arasında örgütlenmeyi de ihmal etmeyecektir.

Açık faşizm girişimlerine karşı işçi sınıfının, emekçi kitlelerin, tüm demokratik güçlerin direnmeleri, mücadele vermeleri gereklidir. Direnme ve mücadele örgütlü, disiplinli olursa etkin olur, sonuç verir. Kabul etmek gerekir ki, bugün işçi sınıfımız ve emekçi kitleler yeterince örgütlenmiş değildir. İşçi sınıfımızın sendikal örgütlenmesi çok parçalanmıştır, politik örgütlenmesi ise henüz ilk safhasındadır. Günün şartlarının ortaya çıkardığı kitlesel mücadele gereğiyle mücadele olanakları arasındaki açığı bir an önce kapatma zorunluluğu ile karşı karşıyayız. Örgütlenmeyi genişletmek ve güçlendirmek en ivedi güncel görevdir. Partimiz açısından bugün için başta gelen eylem, örgütlenme, yine örgütlenme ve yine örgütlenmedir.

İŞBİRLİĞİ, DEMOKRATİK KURULUŞLARLA YAPILIR

İşçilerimiz mevcut sendikaları ve özellikle iki büyük konfederasyonu yakından izlemeli, tanımalı ve doğru değerlendirmelidir. İşçi sınıfındaki gelişmelerin zorlamasıyla Türk-İş dahi "partiler üstü" sendikacılıktan hiç değilse lafta olsun vaz geçmek, faşizme ve sıkıyönetime karşı demokrasiye yana olduğunu söylemek zorunda kalmıştır. Ama Türk-İş gerçekten demokratik özgürlüklerden ve işçi haklarından yana bir tutum ve davranış içinde midir? Önemli sorun budur. Bu belirgin örnekleriyle, 1970'de 274 sayılı sendikalar kanunu konusundaki tutumu unutulacak gibi değildir: Türk-İş bugün de sendika-

laşma ve sendika seçimi özgürlüğünü kısıtlayacak, bu imtiyazı sadece kendisine tanıyacak kanun ve tedbirlerden yanadır. Nitekim, yetkili sendikaların tesbitinde gizli oy açık sayıma dayalı referandum hakkının yasalaştırılması mücadelesi girişmemektedir. İşçi-memur ayırımı ve buna ilişkin olarak SSK işçilerinin giriştiği direniş konusundaki olumsuz, karşıt tutumu daha taptaze bir olaydır. TCK'daki 141 ve 142'nci maddelerin, diğer anti-demokratik yasa ve hükümlerin kaldırılması konusunda ise aldığı olumlu bir tavır yoktur. Şimdi CHP'den, demokratik özgürlüklerin savunulması için Türk-İş ile DİSK'in işbirliği yapmaları önerisi gelmektedir. Demokratik özgürlükleri, işçilerin kazanılmış haklarını fiilen savunmayan, sadece lafazanlığı eden bir kuruluşla işbirliği edilir mi? Edilse, demokrasi mücadelesi açısından olumlu bir sonuç alınır mı? Demokratik kuruluşların güçbirliği, işbirliği... evet, ama gerçekten demokratik iseler. Gerçekten demokratik olmayan kuruluşlarla işbirliğine girişmek, demokrasi mücadelesi açısından olumlu bir sonuç vermeyeceğinden başka, üstelik, işçileri şaşırtma, demokratik sendikal hareketi yozlaştırma sonucunu yaratır.

SOSYALİST İŞÇİLERE DÜŞEN BÜYÜK GÖREV

DİSK'in doğrultusu da yakından izlenmelidir. İşçiler arasında DİSK'e yönelme vardır ve işçiler giderek, sadece toplu sözleşmelerde işçi haklarını daha iyi savunduğu için değil, sosyalist bir örgüt olarak tanıdıkları için DİSK'e gelmektedirler. Bu kuşkusuz olumlu, sevindirici bir gelişmedir. Ne var ki, işçi tabanındaki bu olumlu gelişme yanında, mevcut sendikaların tüzel kişi, örgüt olarak DİSK'e katılmaları da yer almaktadır. Bu sendikaların bir kısım yöneticilerinin ise sosyalizmle uzaktan yakından bir ilgisi yoktur, hatta sosyalizme karşıdır. Bu çeşit sendikaların katılışı DİSK'in bileşimi, hareket doğrultusu üzerinde elbette olumlu etki yapacak değildir. Bir de CHP sorunuvar. Az önceki açıklamalarımızda belirttiğimiz gibi CHP'nin demokratik özgürlükler mücadelesinde yanına olmak ayrı şey, CHP'yi bütünüyle desteklemek, işçi ve emekçi sınıfların sorunlarının çözümünü ondan beklemek ve işçi sınıfının sendikal hareketini bu partinin peşine takmak apayrı şeydir. DİSK'in üst yönetiminin bu konudaki tutumunun açıklığa kavuşmuş olduğu söylenemez.

İşçi sınıfının sendikal hareketi ve örgütleri, işçi sınıfının sosyalist hareketinin paralelinde oldukları takdirde ve sürece işçi sınıfına gereğince hizmet etmiş olurlar. Sosyalist işçilerin, Partili işçilerin, üyesi buldukları sendikaların bu doğrultuda dümen tutmalarını sağlamak için bilinçli çaba göstermeleri ihmal edilmez görevleridir." diyerek konuşmasını tamamlamıştır.

SERMAYE YENİ BİR 12 MART PEŞİNDE

1.2.1976 tarihinde Kocaeli İl Merkezinde düzenlenen toplantıda konuşan Türkiye İşçi Partisi Genel Sekreteri Nihat Sargin sözlerine "mobilya ihracı" konusundaki soruşturma komisyonuna değinerek başlamış ve özete şunları söylemiştir:

"İşlerine geldiği zaman, Meclis'in, millet iradesinin "tecelligâh" olduğunu, herşeyi halledecek yegâne mercii Meclis olduğunu, herşeyin ancak Meclis'te çözüme kavuşacağını söylemekten çekinmeyenler, şimdi tam sırası gelmişken kamu oyunu çok yakından ilgilendiren ve bir sürü polemik, hattâ davaya yol açan bir yolsuzluk konusunda, meselenin Meclis denetimiyle etraflıca gün ışığına çıkmasını bile kabul edememektedirler. Bir gün önce toplantıyı engelleyenlerin, ertesi gün telâş içinde başkanvekillerinin ağzından, denetimden kaçılmadığını söylemeleri ne kimseyi inandırır, ne de ister istemez yaratılmış olan suçluluk havasını ortadan kaldırır.

Aslında Demirel ve etrafındakiler, Meclis ve millet iradesi konusunda söylediklerine gerçekte kendileri de inanmamaktadırlar. Bunu pek saklıyor da sayılmazlar. Çünkü, Meclis'e ve onun görev ve yetkilerine vücut veren Anayasaya inanmamaktadırlar. Her fırsatta Anayasanın değiştirilmesi, değiştirilmesi değil geriletilmesi, Anayasal demokratik hak ve özgürlüklerin daha kısıtlanması gerektiğini tekrarlarmaktan geri durmamışlardır. Oysa, 1961 Anayasasına "evet" diyen halkımız, değiştirme isteklerini sonraki her seçimde tekrarlamalarına rağmen, buna hiçbir zaman evet dememiş, Anayasayı değiştirecek çoğunluğu Demirel ve yandaşlarından her defasında esirgemmiştir. Anayasanın "lüks" sayılarak değiştirilip geriletilmesi için bilindiği üzere, 12 Mart dönemi gibi bir rejim gerekmiştir. Bugün bu değişiklikler de yetmemektedir. 12 Mart sikiyönetim devri ve uygulamalarının devamlı Anayasal düzen haline getirilmesini istemektedirler. Bugünkü fiili uygulama da esasen bu yoldadır. Anayasa ve diğer yasalarda yapılacak değişikliklerle buna hukuki bir kılıf giydirilmeye çalışılmaktadır."

12 MART KİMİ KURTARDI

"12 Mart döneminde "son Türk devletini kurtarma" edebiyatı bol bol yapıldı. Bu edebiyatın arka-

sında tantanalı "operasyon"lar, "balyoz" hareketleri yaşandı. Nice genç kontrgerilla işkencehanelerinde sakat kaldı, nice si zindanlarda çürüdü. Sonunda gerçekten "kurtulan" oldu ama, bu, yalnızca o an için dar boğazı aşan burjuvazi idi. 12 Mart'ın somut sonucu, bu konuda hiç kuşkuya yer bırakmayacak kadar açık oldu: reel ücretler düştü, yani işçi ve emekçi yığınların sırtından burjuvaziye daha fazla pay aktarıldı, burjuvazi yaratılan artık değerin daha fazlasına el koydu. Buna ise, kımsenin kendiliğinden gönül rızasıyla ve sessizce razı olamayacağı açıktı. Bu yüzden önce, eskisinden daha fazla yoksulluğa mahkum edilecek işçi ve emekçi yığınların sesini kısmak, anayasal, demokratik hak ve özgürlüklerini askıya almak gerekiyordu. 12 Martta da yapılan bu oldu. Önce işçi ve emekçi sınıf ve yandaşlarının en yiğit, bilinçli, militan ögelerinin oluşturduğu partisi kapatıldı, yöneticileri tutuklandı; arkasından diğer sikiyönetim uygulamaları, grev yasakları, kitap, toplantı, dernek yasakları... yeni sikiyönetim gerekçeleri işkenceler, hapisler, operasyonlar birbirini izledi. Bugün de durum aynı doğrultuda geliş-tirilmeye çalışılıyor."

ÇÖZÜM: ÖRGÜTLÜ MÜCADELE

"İşçiler memur yapılmak isteniyorsa bunun içindir; katsayı '9'da donduruluyorsa bunun içindir. Sendikal rekabet ve çalışma barışı bahanesi ile aynı iş kolunda tek -ve kuşkunuz olmasın sarı-sendikal, grev hakkının kaldırıldığı sikiyönetim rejimleri özeniyorsa bunun içindir. Sikiyönetime zaman hazırlamak üzere anarşik olaylar, sağ-sol çatışması adı altında gençler sokakta kurşunlanıyorsa bunun içindir. Komandolar gemi azya alıyorsa, operasyonlar tekrar ortaya çıkıyorsa, son Türk devletini koruma edebiyatı yeniden ortaya sürülüyorsa gene bunun içindir. İşçilerin, emekçilerin sırtından burjuvaziye daha fazla pay aktarılması istendiği içindir, bugünkü rızklarına dahi göz dikildiği içindir."

Nihat Sargin, bunu önleme yolunun, oynanan

12 MART SIKIYÖNETİM DEVRİ VE UYGULAMALARI DEVAMLILIK HALİNE GETİRİLMEK İSTENMEKTEDİR. BUGÜNKÜ FİİLİ UYGULAMA DA BU YOLDADIR.

oyunların arkasındaki gerçek nedenlerin her fırsatta kitlelere açıklanması, sergilenmesi, giderek daha büyük kitlelerin bu gidışın karşısına dikilmesini sağlanması olduğunu ifade etmiş, bunun da ancak Örgüt'le, örgütlü mücadele ile mümkün olabileceğini bir daha vurgulamıştır. Bu konuda partililerin büyük görev ve sorumluluk yükü taşıdıklarını belirten Sargin, TIP'in bilinçli, militan çekirdeği ve kısa sürede kazandığı mesafe ile bu görev ve sorumlulukların üstesinden gelebileceğini kanıtlandığını ifade etmiştir.

CHP BURDUR MİLLETVEKİLİ ALI SANLI:

«NE BİÇİM DEMOKRATİK SOL PARTİSİNİZ ?»

TARIM GELİRLERİNDEKİ VERGİ BAĞIŞIKLIĞI SINIRINI GENİŞLETME YARIŞINDA HALK PARTİSİNİN DEMOKRATİK SOLCU MİLLETVEKİLLERİ ADALET PARTİSİNİ ÇOK GERİLERDE BIRAKTI. HALK PARTİSİNİN DEMOKRATİK SOLCU GRUP BAŞKAN VEKİLLERİ 500 DÖNÜMLÜK TOPRAK AĞALARINI DA VERGİ VERMEDEN KURTARMA OPERASYONUNU "BÜYÜK POLİTİKA" OLARAK SAVUNDU. "NE BİÇİM DEMOKRATİK SOL PARTİSİNİZ" DİYE BAĞIRAN BURDUR MİLLETVEKİLİ ALI SANLI, GRUP BAŞKANVEKİLLERİ TARAFINDAN YERİNE OTURMAYA ZORLANDI

12 Mart, yasama organında, emlak ve arazi vergisi ile ilgili oranların düşürülmesine tanık oldu. MC dönemi ise, milyarla ölçülen tarım gelirlerinden yılda 200 milyon lira kadar alınan verginin azaltılması operasyonuna sahne oluyor. Bu operasyonda da öncülük, Halk Partisi'nin "demokratik solcu" milletvekilleri ile grup başkanvekillerine düşüyor.

Adalet Partisi'nin önerisi, yürürlükteki yasada 30 bin lira olarak belirlenen bağışıklık sınırını, 60 bin liraya çıkarmaktan oluşuyor. Halk Partililer ise bağışıklık sınırını artırmayı bir yarış haline getirdiler. Halk Partili milletvekilleri, 90, 120 binlik önerileri birbiri arkasından sıraladılar. Halk Partisi'nin en "demokratik solcu" milletvekilli ve Adana toprak ağalarının sözcüsü Osman Çıtırık ise rekor kırdı. Bağışıklık sınırını 150 bin liraya çıkarmak için önerge verdi.

Türkiye'de bir dönüm topraktan ortalama 100 kilo buğday üretilir. Yüz kilo, 250 lira ediyor. Yüz dönümden 25 bin liralık buğday elde ediliyor. Altı yüz dönümden ise 150 bin liralık buğday üretiliyor. Demokratik solcu Halk Partililerin önerisine göre 600 dönüm toprağa sahip çiftçiler, küçük

çiftçi sayılıp, vergiden kurtulacak.

Halk Partisi'nin 600 dönüm toprak sahiplerini "küçük çiftçi" sayıp vergiden kurtarma operasyonuna sadece Osman Çıtırık öncülük etmedi. Ege bölgesinin en demokratik solcu milletvekilleri de buna katıldı. Üstelik Ege'nin en demokratik solcu milletvekillerinden Mustafa Ok ile bunların karşı oldukları Merkez Yönetimden Alev Coşkun da bu operasyonda öncülük yapanlar arasında yer aldı.

Önerge vermek kolay değil. Halk Partisi tüzüğüne göre önerge vermek için Grup Başkanvekillerinin onayını almak zorunlu. Dolayısıyla bu operasyonun, Halk Partisi'nin en demokratik solcu ve çok Atatürkçü iki Grup Başkanvekilinin katkısı olmadan gerçekleşmesi mümkün değildi. Halk Partisi Burdur Milletvekili Ali Sanlı'nın operasyonu durdurmak için kıvrınmasına da en demokratik solcu iki grup başkanvekili karşı koydu. Ali Sanlı "siz ne biçim demokratik sol bir partisiniz" diye sorunca, Grup Başkanvekilleri, "sen anlamazsın bu politika" dediler. Yarışa katıldılar. Ancak karşı koyma yine de yararlı oldu. 120 bin liralık bağışıklık basamağında duruldu.

Halk Partisi'nin Genel Başkanı Ecevit, bu son operasyona ne buyuracak. Bunu kestirmek zor. Ama kendinden önceki Genel Başkanın böyle bir durumda ne diyeceğini kestirmek zor değil. Hem demokratik sol gevezelikleri edeceksiniz, hem de 600 dönüm toprağa sahip olanları korumaya muhtaç küçük çiftçi sayacaksınız: "Hadi canım sende."

MC'NİN CARESİZLİK PR

DEMİR TANHAN

● PROGRAM, KAMU YATIRIMLARI İÇİN İKİ RAKAM VERMEKTEDİR. BUNLARDAN BİRİ 1975 FİYATLARI İLE, ÖTEKİ İSE CARİ FİYATLARLADIR. İKİSİ ARASINDA, CARİ FİYATLAR LEHİNE %20 DOLAYINDA BİR FARK VARDIR. 1976 YILI İÇİN ÖNGÖRÜLEN ENFLASYON ORANIDIR BU.

● ÜÇÜNCÜ BEŞ YILLIK KALKINMA PLANINDA, 1977 YILI İÇİN ÖNGÖRÜLEN İŞGÜCÜ FAZLASI 1 MİLYON 800 BİN KİŞİ. OYSA BU ÖNGÖRÜ 1974 YILINDA AŞILDI 1975 YILINDAKİ İŞGÜCÜ FAZLASI İSE 2 MİLYON DOLAYINDA

1976 Yılı Programı, Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma planı (ÜBYKP)'nin dördüncü dilimini oluşturuyor. Bu bakımdan önemli. "Yayımlandı-yayımlanmadı", "değiştirildi-değiştirilmedi", derken "1976 Yılı Programı'nın da Resmi Gazete'de yayımlanmasıyla tümü açığa çıktı. Tümü; çünkü "1976 Yılı Programı" yayımlanmadan "1976 Yılı Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Karar" yayımlandı 2 Ocak'da. "1976 Yılı Programı yayımlanmadan, uygulanması, koordinasyonu ve izlenmesine ilişkin bir karar yayımlansa ne olur, yayımlanmasa ne olur?" dememek gerek. Öncelik önemli. Sermaye sınıfının 1976 yılında hangi dallarda, ne tür teşvik araçlarından yararlanacağı, bu Karar'da yer alan "1976 Yılı Genel Teşvik Tablosu"ndan belli oluyor. Özel kesim için yol gösterici, kamu kesimi için ise emredici olan planlamanın yol göstericilik işlevine öncelik verildi. Emredicilik işlevi ise, yaklaşık bir aylık bir gecikmeyle ortaya çıktı. Hem de ilginç bir rastlantıyla. Kamu kesimini ilgilendiren 1976 Bütçesi TBMM Karma Komisyonu'nda görüldükten sonra yayımlandı 1976 Programı. Bir başka deyişle, 1976 Bütçesi, 1976 Programı'nın tümünü değil, kendilerine verilen taslahta yazdığı kadarını bilen parlamentolar tarafından kabul edildi. Tabii ki, simdilik...

SANAYİLEŞMEDEN HİZMETLEŞEN TÜRKİYE

Bir kaç yıldan önceki 1976 Programı. Birincisi, ÜBYKP'nda öngörülen hedeflere ulaşmak için gerekli düzenlemeleri içermek zorunda. İkincisi, MC'nin ekonomik ve sosyal tercihlerinin toplu olarak yansıtıldığı bir belge olması gerekiyor. Üçüncüsü, teknik kadronun hazırlandığı Program'ın siyasal kadro tarafından değiştirildiği söylentileri yaygın. Ve bunlar, birbirinden ayrı, bağımsız ele alınacak konular değil. Tersine, birbirleriyle yakın ilişkileri var.

ÜBYKP'nda öngörülen birinci hedef, ekonomik yapı değişikliğinin, 1995 yılına kadar gerçekleşmesi için gerekli atılımların yapılması. Ekonomik yapı değişikliğinden anlanan, gayrisafi yurtiçi hâsıla (GSYİH) içinde sanayi, tarım ve hizmetlerin paylarının değişmesi. 1977 yılı için planlanan görünüm şöyle: Sanayi yüzde 26,8; tarım yüzde 23,4; hizmetler yüzde 49,8. Bu hedefin dayanağı ise, 1972 yılının tahmini görünümü. Yani, GSYİH içinde sanayi yüzde 22,6; tarım yüzde 28,1; hizmetlerin yüzde 49,3 payı olan bir ekonomik yapı. Oysa, 1972 yılına ilişkin gerçekleşme tahmin edilenden farklı: Sanayi yüzde 21,5; tarım yüzde 28,3; hizmetler yüzde 50,2. Özetle, sanayiın GSYİH içindeki payı tahmin edilen gerisinde, tarım ve hizmetlerin ise ötesinde. 1975 yılı sonunda ulaşılan oranlar ise şöyle: Sanayi yüzde 23,4; tarım yüzde 24,8; hizmetler yüzde 51,8.

Geçen üç yıl içinde uygulanan ekonomik politika sonucu 1977 yılı için öngörülen ekonomik yapıya ulaşamayacak. Gerçi, tarım kesiminin GSYİH içindeki payı giderek azalıyor. Ama bu azalmadan

sanayiye giden, gitmesi öngörülen değil; daha azı. Hizmetlere giden ise öngörülenden çok. Sonuç: Sanayiın payının önemli boyuta ulaştığı bir ekonomik yapı yerine, hizmetler kesiminin payının arttığı bir ekonomik yapı. Tam bir gelişmiş kapitalist ülke görünümü. Bir farkla. Gelişmiş kapitalist ülkeler sanayileştikten sonra hizmetleşmişler. Türkiye sanayileşmeden hizmetleşiyor.

İMALAT SANAYİİNİN YAPISI

Bir başka gösterge, genel olarak sanayiın, özel olarak da imalat sanayiinin yapısı. İmalat sanayi içinde tüketim malı üreten sanayilerin payı giderek artıyor. Türkiye, çarpık bir kapitalistleşme süreci sonucu doğrudan doğruya bir tüketim toplumu olmaya gidiyor. Yatırımlar öyle yönlüyor da ondan. ÜBYKP'nın ilk üç yılında imalat sanayi yatırımlarının gerçekleşme oranı yüzde 94. Ama, tüketim malı üreten sanayilere yönelik yatırımların gerçekleşme oranı yüzde 163. Yani öngörülenin ötesinde. Bu oran, ara malı üreten sanayilerde yüzde 89'a, yatırım malı üreten sanayilerde ise yüzde 55'e kadar düşüyor. Oysa, aynı dönemde, konut, eğitim ve sağlık gibi sosyal yatırımların dışında kalan hizmetlere yönelik yatırımların gerçekleşme oranı da planlanın ötesinde: Yüzde 126,8.

1976 Programı'nda şöyle deniyor: "Üçüncü Planda öngörülen ekonomik yapı değişikliğinin gerçekleştirilmesinde en büyük sorumluluk Kamu Kesimine verilmiştir. Kamu gelirlerinin Plan hedefleri ölçüsünde artmaması Kamu'nun geleneksel sorumlulukları yanında Planın öngördüğü yapısal değişikliği sağlama sorumluluğunu gerçekleştirmesini büyük ölçüde sınırlamaktadır." Gerçekten de, 1973-1975 dönemi için planlanan kamu gelirlerinin ancak yüzde 82'sine ulaşılabildiği. Bu gerçekleşmemenin temel nedenini gene Program'dan okuyalım: "1970-75 döneminde vergi sisteminin değiştirilmemesi ve mevcut vergi yapısında gerekli esnekliğin bulunmaması..." Program'ın bu konuda neler getirdiğini ileriye bırakalım ve bir başka hedefin durumunu görelim.

KAPATILAMAYAN AÇIKLAR

ÜBYKP, uzun dönemli kalkınmanın amaçları arasında, sanayileşmenin doğal bir sonucu olan dış kaynaklara bağılılığın azaltılmasına da yer veriyor. Sanayileşme istenen doğrultuda gerçekleşemeyince, ona bağlı olan dış kaynaklara bağılılığın azaltılması da istenen doğrultuda gerçekleşmiyor. Bu doğal. Doğallığı 1973-1975 döneminde ithalatın hızla artmasından değil, ithalatın bileşiminden belli. ÜBYKP'nda, ilk üç yıl için planlanan ithalatın toplamı 4.599,0 milyon dolar. Yalnızca 1975 yılı ithalatı bu miktarın üstünde. Bunu vurgulamak gerek. Vurgulanması gereken bir nokta daha var. İthalatta görülen bu hızlı artış, sadece dünya ekonomisinde gözlenen gelişmeler sonucu fiyatların artması sonucu değil.

ÜBYKP'nın ilk üç yılında, ithalatta görülen toplam fiziksel sapma 20.552,0 milyon TL. Bu sapmanın yüzde 90'ı imalat sanayiinden geliyor. En büyük sapmayı da, gıda sanayi yapıyor. Bir tarım ekonomisinde, tüketim malı üreten sanayilere dayalı bir sanayileşme modelinin ilginç sonucu.

İthalat planlananın üstünde giderken, ihracat da tersine bir yol izliyor; üç yılın gerçekleşmesi planlanandan onyediy milyon dolar az. Zaten ithalatın finansmanını da yalnızca ihracattan bekleyen yok. Ama, bir zamanlar kurtarıcı olan işçi gelirleri de artık kurtarıcılık işlevini yerine getirmiyor. Bu gelişmeler sonucu, 1974 yılında 460 milyar dolar olan ödemeler dengesi açığı 1975 yılında "büyük" oluyor: 1.300,0 milyar dolar. Bu açığı kapatmak için de dövizle çevrilebilir mevduat hesaplarından 700 milyar dolar dolayında kısa vadeli sermaye girişine, IMF özel çekiliş haklarından 258 milyar doların kullanılmasına gerek duyuluyor. Gene yetmiyor. Rezervlerden de 342 milyar dolar kullanılıyor.

BÜYÜYEN SERMAYE, BÜYÜYEN İŞSİZLİK

Uzun dönemli kalkınmanın amaçları arasında istihdam sorununun çözümlenmesi ve gelir dağılımının iyileştirilmesi de var. ÜBYKP'nda, 1977 yılı için öngörülen işgücü fazlası 1 milyon 800 bin kişi. Oysa bu öngörü 1974 yılında aşıldı. 1975 yılındaki işgücü fazlası ise 2 milyon dolayında. İşgücü fazlasının iki temel nedeni var. Birincisi, tarım dışı kesimlerde istihdam yaratma olanaklarının yavaş yavaş artışı, oysa topraktan kopmanın hızı olması. İkincisi, yurt dışına giden işgücü sayısında görülen azalma. Program'da şöyle deniyor: "Tarım dışı sektörlerde, özellikle geniş istihdam alanı yaratan tüketim malları üreten sanayilerde ve hizmetler kesiminde makine yoğun tekniklerin kullanımı, modernleşme eğilimleri, işletme ölçeklerinde görülen büyümeler sonucu ekonomik gücün yoğunluğunu çoğaltması istihdam yaratma olanaklarındaki artış hızını yavaşlatmıştır." Sermaye büyüyor, ama bu büyüme işsizlikle oluyor. Yurt dışına işgücü göçünün durması ise, işgücü ithal eden ülkelerdeki ekonomik durgunluk sonucu. Köklü tedbirler alınmadıkça, istihdam sorununun çözümlenmesi olanak dışı. Tersine, giderek ağırlığını artırmaya beklenir.

"Gelir dağılımının iyileştirilmesi" zaten yuvrak bir laf. Gelir dağılımının bozukluğunun temelinde mevcut üretim ilişkileri yatıyor. Onlar düzenlenmedikçe, gelir dağılımı da düzelmez. Hatta, fiyat artışları nedeniyle daha da kötüleşebilir. Mevcut sistemin tek hareket alanı, geçici tedbirlerle hiç olmazsa durumun korunmasına yönelik.

Ve bütün bu gelişmeler karşısında, bir başka amaca, yaşama düzeyinin yükseltilmesine de ulaşılamamakta. Oysa, Türkiye'nin 1995 yılına kadar belli bir gelişmişlik ve yaşama düzeyine ulaşması, çizilen 22 yıllık stratejinin temel varsayımı. Türkiye, 1995 yılında, Avrupa Ekonomik Topluluğu ile ilişkilerinde "son dönem"e girecek. AET ile Türkiye, tam üyeliğe geçiş koşulları için bir kez daha masaya oturacaklar. AET-Türkiye ilişkileri bugüne kadar tek yönlü işledi. AET'nin yararına, Türkiye'nin zararına. Türkiye'nin 1975 yılı toplam ihracatı içinde AET'ne yaptığı ihracatın payı yüzde 45. Oysa, 1975 yılı ithalatının yüzde 50'si, dış ticaret açığının ise yüzde 52,6'sı AET'nden geliyor. Özetle, 1995'e kadar uzanan 22 yıllık çizginin ilk üç yılı geçti. İlerle bırakarak oldu bu geçiş. İz bırakması da kaçınılmazdı. Bir zamanlar AET yandaşı olan sanayiciler bile, ilişkilerin bugünkü biçimde sürmesine karşı AET'ne karşı olduklarından değil, başlarına geleceğın somutlaşmasından. MC bu konuda ne düşünüyor? O belli değil. Belki de düşünmemeyi seçtiğinden.

Bütün bu sapmalarla karşı 1976 Programı neler getiriyor? Ne gibi politika kararları öneriyor?

PROGRAMI

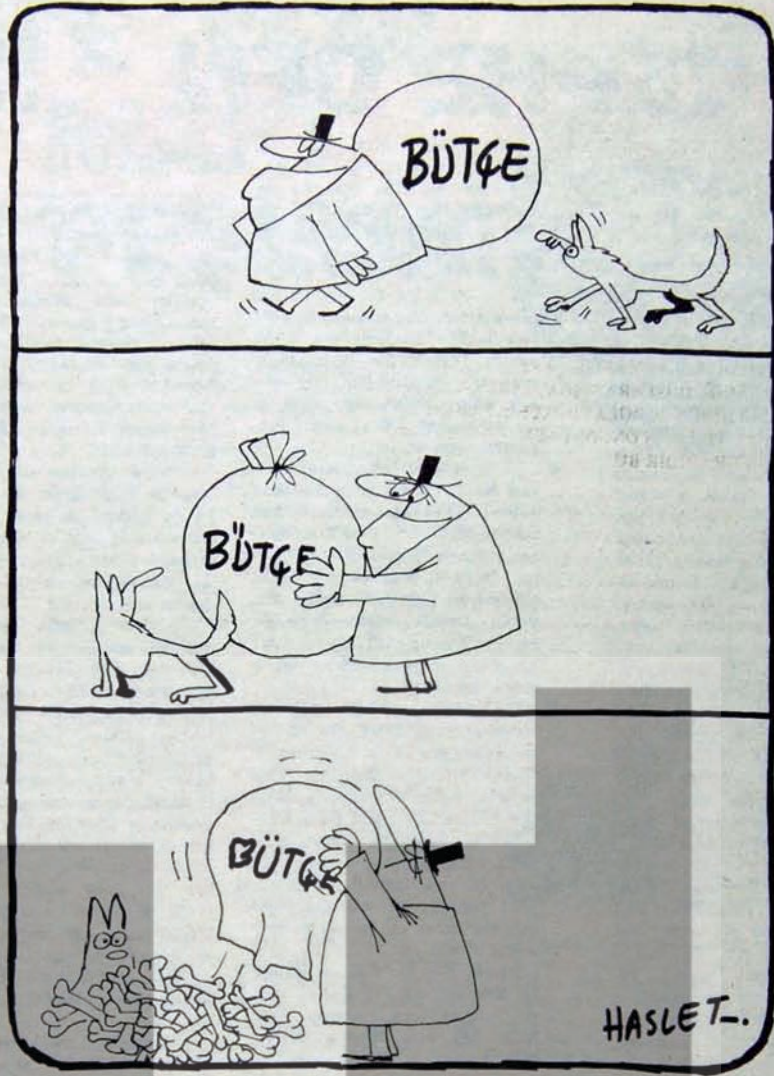
VERGİSİZ KALKINMA

Program'ın getirdiği önerilerden biri vergilendirmeye ilişkin. Yeni değil bu öneriler. Daha önceki Program'larda da yer aldı. Umursanmadı. Bir kez daha yazılmasında yarar var. Ekonomik yapı değişikliğinde "en büyük sorumluluk" yüklenenin kamu kesimi olmasından kaynaklanıyor bu öneriler. "Kamu kesimi açısından, kalkınmanın gerektirdiği finansman gerekliliklerini sağlayacak kaynaklardan en önemli vergilerdir. Vergi sistemi, gelir ve fiyat artışlarını izleyebilecek esneklikten yoksun bulunmaktadır." Bu amaçla da, vergi gelirlerinin, 1976 yılında, 1975 yılına oranla yüzde 34 dolayında artırılması öngörülmüştür. Hangi vergilerle? Somut bir öneri yok. Öngörülen, sadece, dolaysız vergilerin yüzde 34,7; dolaylı vergilerin yüzde 33; servet vergilerinin yüzde 44 artması. Artar mı? Artarsa, bu oranda artar mı? Sorulması gereken iki soru. 1975 yılı vergi gelirleri, 1974 ile karşılaştırıldığında şöyle artmış: Toplam vergi gelirleri yüzde 14,6; dolaysız vergiler yüzde 16; dolaylı vergiler yüzde 13,5 ve servet vergileri yüzde 11,4. Yeni vergi koymadan ya da yürürlükteki vergi oranlarını artırmadan, 1976 Programı'nın öngördüğü artışlara ulaşılması gerçekçi bir beklenti değil. Yeni vergi getirilmeyeceği MC tarafından söylendi. Hem de kaç kez. Üstelik, 1976 Programı'ndan sonraki yıl bir de seçim var. Yeni vergi getirilmez ya da vergi oranlarında büyük bir artış olmazsa, 1976 Programı'nın öngördüğü kamu gelirleri de gerçekleşemez. Bu ise kamu yatırımlarının gecikmesi demek. Vergisiz kalkınma nasıl sağlanacak? Yanıtını arayan soru bu...

Kamu kesiminin 1976 yılında toplam 83 milyar 906 milyon liralık yatırım yapması öngörülüyor Program'da. Bu yatırımların 37 milyar 940 milyonluk bölümü genel ve katma bütçeli dairelerin, 39 milyar 218 milyonluk bölümü ise Kamu İktisadi Teşebbüsleri tarafından gerçekleştirilecek. Gerisi, mahalli idarelerin ve döner sermayelerin yapacağı yatırımlar. Bu, bir önceki yıla göre, genel ve katma bütçeli dairelerin yüzde 58,5, Kamu İktisadi Teşebbüsleri'nin ise yüzde 16 oranında daha çok yatırım yapmaları demek. Vergi gelirlerinde beklenen gelişme olmadığında yüzde 58,5 oranında bir artış sağlanamayacaktır. Bu ise ulaştırma, tarım ve eğitim yatırımlarının öncelikle gerçekleştirilmesi demektir. Bütçeden imalat sanayii yatırımlarına ayrılan yatırım ödeneği sadece 1,7 milyar TL. olduğundan, ekonomik yapı değişikliğinin yanı sıra, sosyal yapı değişikliğini de etkileyecektir bu gecikmeler. Ekonomik yapı değişikliğinin asıl sorumlusu ise Kamu İktisadi Teşebbüsleri'dir. Yatırımlarından 17,6 milyar liralık bir bölümünü imalat sanayiine yapmaları gerekmektedir. Oysa, Kamu İktisadi Teşebbüslerinin 9,6 milyar işletme açığı olması beklenmektedir. Buna yeni yatırımların finansmanı için gereken kaynaklar da eklenirse, Kamu İktisadi Teşebbüslerinin 48 milyar dolayında bir finansman gereği olduğu görülür. Bu finansman gereği nasıl mı karşılanacak? "Kamu İktisadi Teşebbüslerinin kuruluşu bazında tahvil çıkararak finansman ihtiyaçlarını karşılamaları sağlanacaktır. Bu amaçla Kamu İktisadi Teşebbüslerine, özel tahvillere tanınan faiz oranları ile tahvil çıkarma olanakları verilecek, ayrıca, hazine tahvillerine tanınan yasal güvence ve kolaylıklardan da yararlandırılacaktır."

PROGRAM HAYAL DÜNYASI

1976 yılında ağırlığını artırarak duyurması beklenen bir başka sorun ödemeler dengesiyle ilgilidir. 1976 Programı, ihracatın 500 milyon dolar artışını öngörürken, ithalat için öngörülen artış 400 milyon dolardır. Bu tahminler o denli gerçekçi değildir ki, ithalâtı ve ihracatı yapacak olanların da bulunduğu TUSİAD bile 1976 Yılı Programı'na ilişkin görüşlerini içeren yayınında şunları yazmıştır: "1976 yılında ihracatımızda % 50 oranında bir sıçrama

sağlanması (çok büyük bir devalüasyonun muhtemel etkisi bir yana) pek gerçekçi bir tahmin olmasa gerekir." TUSİAD'ın görüşüne göre 1975 yılı ihracatı 1.400,0 milyon dolar, ithalatı ise 4.850,0 milyon dolar olarak gerçekleştiğinden, ihracat 1.850,0; ithalat 5.500,0 milyon dolar olacaktır. Böylece 1976 yılı dış ticaret açığı 3.650,0 milyon doları bulmaktadır. 1976 Programı'nda yer alan dış ticaret açığı ise, 2.900,0 milyon dolardır. Ve bu iyimser tahmine göre bile, ödemeler dengesi açığını kapatmak için IMF özel çekiliş haklarından 300 milyon dolar, kısa vadeli sermaye hareketlerinden de 650 milyon dolar kullanmak gerekecektir. Kısa vadeli sermaye hareketlerinin gerisinde yatan döviz çevrilebilir mevduat hesaplarıdır. Ve bu hesapların yüzde 90 kadarı yabancı gerçek ya da tüzel kişilere ait bulunmaktadır. Tam bir spekülasyon kaynağı. Bu verilerden hareketle, 1976 yılında dış ticaret açığının öngörülenin üstünde olacağını, bunun ödemeler dengesi açığını artıracak ve gene rezervlere başvurulması gerekeceğini söylemek bir kehanet olmasa gerek.

Tarım kesimindeki işgücü fazlasının azalması beklenmektedir 1976'da. Ama tarım dışı kesimlerdeki işgücü fazlasının 1 milyon 356 bin kişiye çıkması bu azalmayı etkisiz bırakacak ve toplam işgücü fazlası 2 milyon 66 bin kişi olacaktır. Bu yüzde 13 dolayında işsizlik demektir. Yatırımların geri kalması sonucu bu fazlanın artması şaşırtıcı olmayacaktır.

YÜKSELEN, KİMİN YAŞAM DÜZEYİDİR?

Program, kamu yatırımları için iki rakam vermektedir. Bunlardan biri 1975 fiyatlarıyla, öteki ise cari fiyatlarla. İkisi arasında, cari fiyatlar lehine yüzde 20 dolayında bir fark vardır. 1976 yılı için öngörülen enflasyon oranıdır bu. Gene Program'da, kamu harcanabilir geliri de 1975 fiyatlarıyla ve cari fiyatlarla verilmektedir. Aradaki fark yüzde 11

dolayındadır. 1976 yılı için öngörülen fiyat artışlarıdır bu da.

Sadece bu iki etmen bile, karşı tedbirler alınmadıkça, gelir dağılımının iyileştirilmesi ve yaşama düzeyinin yükseltilmesi amaçlarına ters düşmektedir. Kuşkusuz geliri artacak ve yaşama düzeyi yükselecek bir sınıf vardır: Sermaye sınıfı. Geniş emekçi kitleler ise, gelirlerinin fiyat artışlarını izleyemediğini, yaşama düzeylerinin günbegün kötüleştiğini görecektir. Oysa Demirel, 15 Haziran 1975 günü yaptığı basın toplantısında şunları söylüyordu: "Enflasyonla, pahalılıkla, yoklukla, işsizlikle, fakaralıkla, çaresizlikle mücadele... Ekonomik kalkınmayı yeni baştan harekete geçirme, hızlandırma... İktisaden güçsüz zümrelerin refaha kavuşmasını temin etme... maddesıyla kurulmuş bulunan Hükümetimiz, ülkenin bütün meselelerine sahip olup, azim, şevk ve enerji ile görevini ifa etmektedir."

MC bu amaçlara ulaşamamıştır: 1976'da da ulaşamayacaktır. 1976 Programı ulaşamayacağına belgesidir. MC'nin çaresizliğini ortaya koyan bir belgenin değiştirilmesi de çok olağan. Ellerinden gelse hiç yayımlanmazdı. Yayınlandı. Ama değiştirilerek. Değiştirilmesi şaşırtıcı değil, değiştirilmesine şaşılması şaşırtıcı. Ancak MC yasal yollara iltilaf etmemeyi alışkanlık haline getirdi. Devlet Planlama Teşkilatı'nın Kuruluş Yasası'nın 15. maddesi şöyle diyor: "Yıllık Programlar Planlama Merkez Teşkilatı'nca hazırlanarak Yüksek Planlama Kuruluna sevk edilir. Bu kurul programları inceleyerek bir raporla Bakanlar Kuruluna sunar. Bakanlar Kurulunda kabul edilen yıllık programlar kesinleşmiş olur." Nedense 1976 Programı bu yolu izlemedi. Yüksek Planlama Kurulu'ndan çıkan Program Bakanlar Kuruluna girmeden "rufailer karıştı". Değişiklik bu "rufailer" in işi. MC'nin kendi iç çelişkileri Program'ın Bakanlar Kurulunda değiştirilmesine engel. Gene de 1976 Programının değiştirilmesine şaşırmamak gerek. MC'nin yasa dışına çıkışının ilk örneği değil bu; MC sürdüğüce son da olmayacak.

CEPHE'DEN MUHTELİF

ŞABANLAŞAN TRT BEYNELMİLEL KOMÜNİZME" MAHKUM OLDU

Helsinki belgesinin imzalanmasından sonra, emperyalizmin propaganda servisleri sosyalist ülkelerin iç politikasını hedef alan yoğun bir ideolojik saldırı kampanyası başlattılar. Bu arada, Sovyetler Birliği'nde bir "çalışma kampı"nda çekildiği ileri sürülen bir film nasıl olduysa "Batı"ya kaçırıldı. Filmin ilk gösterime yeri olarak da Fransız televizyonu seçildi. Fransa, kapitalist dünyanın ikinci büyük komünist partisinin bulunduğu ve demokratik ilkelere sıkı sıkıya bağlı ülke halkına kendisini hızla benimsettiği bir Avrupa ülkesi. Amaç, her zamanki gibi, demokrasi ve sosyalizmin çeliştiğini "kanıtlamak" bu birikimi yanıltmak, sapırtmak. Gerçekten çekildiğine inanılacak kadar bile ciddi bulunmayan film, gösterilenler nedeniyle bir ilgi toplamadı. Kopardığı gürlüğü, gerçek olma ihtimalinden çok, FKP'nin filmin gösterilmesinden sonra bir mektupla SBKP'nden bilgi istemesinden doğdu. Bu gürlüğü de kısa zamanda kesildi. Fransa'da ilgi görmeyen film, diğer ülkelerden talep bile görmedi. Film unutulduktan bir ay sonra Tercüman Gazetesi filme müşteri çıktı. Fakat Tercüman'ın yayını da ancak bir gün sürdü. Yeni bir müşteri çıkması için TRT'nin o derecede "Şabanlaşması" gerekti. Fakat, şabanlaştığı kadar da sakarlaşan TRT, kaç yapayım derken göz çıkardı. "Beynelmilel Komünizm" in oynacağı oldu.

- TRT spikeri, açıkladı. Film, bir Sovyet yurttaşı tarafından ve teleobjektifli bir film makinası ile çekilmiş. Oldu mu şimdi? Demek Sovyet yurttaşları, teleobjektifli film makinası edinecek kadar bir rahatlık içindeler. Üstelik, bir kişi, iki kişi de değil. Bir kişi, iki kişi teleobjektifli film makinası edinmiş olsa bunları saptamak çok kolay olurdu. Demek, Sovyet yurttaşlarının teleobjektifli film makinalarına sahip olmaları harcı alem bir iş. Şabanlaşan TRT, "yıkıcı" propaganda yapıyor.
- TRT spikeri açıkladı. Sovyet yurttaşı bu filmi, kampın yakınından çekmiş. Oldu mu şimdi? Demek Sovyet yurttaşları, böyle kamların yakınına gelecek kadar özgürler. Halbuki hep seyahat özgürlüğünün yokluğu propaganda ediliyordu. Üstelik seyahat özgürlüğü herkes için geçerli oluyor. Bir kişi, iki kişi olsa, bunları da saptamak kolay olurdu.
- TRT spikeri, açıkladı. Film, bir yabancı turist tarafından dışarıya çıkarılmış. Oldu mu şimdi? Demek Sovyetler Birliği'ne giden yabancı turistler, Sovyet yurttaşları ile istedikleri gibi ilişki kurabiliyorlar. Hani, her birinin arkasında, yirmi ajan vardı?
- Film de çok "kötü" idi. Gösterilen yerlerin bir hapishane, bir çalışma kampı mı, yoksa bir dinlenme kampı mı olduğu pek anlaşılamadı. Hiç bir işkence sahnesi de fark edilmedi. Türkiye'de siyasal tutuklu veya mahkum denilince hep akla işkence sahnesi geliyor.

KONUMUZ, PSİKOLOJİK SAVAŞ..

Cephe olur da savaş olmaz mı? Hem de alası olur. Cephenin emeğe, emekten yana olanlara savaş açmak üzere kurulduğu söylendi. Cephe, bu savaşın "psikolojik savaş" cephesini de unutmamış. Denizcilik Bankası Haliç Tersanesi Sivil Savunma Uzmanlığı, atölye ve bürolarda dağıtılmak üzere bir "tamim" kaleme almış. Konu, psikolojik savaş.

Cephe iktidarı ile birlikte sivil savunma uzmanlarına da iş çıktı. Artık bu uzmanların, atom bombası patladığı zaman nasıl bir duvarın arkasına saklanmak gerektiğini gösteren tabloları duvara asmaktan ötede görevleri olduğu ortaya çıktı.

İşçilere dağıtılan "tamim" beynelmilel komünizmin tek faaliyetinin ülkemize silahlı saldırı hazırlıklarına girişmek olmadığını söylüyor. Bunu vurgulamaya işi şimdilik Maoocuların görev alanına giriyor. "Tamim", "beynelmilel komünizmin" asıl faaliyet alanının psikolojik savaş olduğunu ileri sürüyor ve buna, "karşı propaganda" ile karşı çıkılmasını öneriyor. Tamime göre psikolojik savaşın özü "Fakiri zengine, az okumuşu okuyana, karşı koyarak emeline kavuşmak arzusu". Başka bir yerde de aynen şöyle deniyor: "Psikolojik savaş, fikir hürriyetini yok edici mücadeleler yaratmaya çalışarak çoğulcu demokrasinin gereği ve fikir hürriyetinden istifade imkanlarını önler."

Kullanılan Türkçe tamimin gerçekten ve bizzat sivil savunma uzmanı

tarafından kaleme alındığını gösteriyor. Ama bunu gösteren yalnızca dil değil. Tamimdeki "ideolojik öz" de bunu gösteriyor. İşte bir örnek: "Atatürk devrimciliği ile sosyalist devrimcilik arasındaki esas ve usul benzerliğini hesaba katmayan veya ikisi arasında aynıyettiği olduğuna inanan bazı kişiler Atatürk devrimciliğini tamamen terk ederek sadece Marksist-Leninist devrimciliğine yönelmekte ve hatalara düşmektedir." Gerçekten yorumu ve düşünmeyi getiren bir cümle.

Tamim, Haliç Tersanesi Müdürü Ali Can'ın imzası ile Denizcilik Bankası'na ait atölye ve bürolarda dağıtılıyor. Cephe'nin devlet dairelerinde, kurumlarında giriştiği harekâta ilginç bir örnek. Ama bu meselenin en başta üstüne gitmesi gerekenlerden birinin de Türk Dil Kurumu olduğu ortada.

FAŞİSTLER MAHALLE DERNEKLERİNE SALDIRIYOR:

Komandolar Aktepe'deki Halkçı Gençlik Derneğini bastı: Önce molotof kokteyli ile tahribat yapıp sonra da benzin dolu tenekelerle gelerek derneği yakmaya giriştiler. Bunu engellemek isteyen dernek üyelerine "Kırkkale yapısı" silahlarla kurşun yağdırdılar.

Halkçı Gençlik Derneği, Aktepe'de kömür almak için bekleyen halkın sığıntıdan korunmak ve kömür sırasına yazılmak üzere toplandığı yer olarak bilinmektedir. Halk, gece yansında gellip, öğleden sonra kömür gelene dek burada

İKİ SALDIRI VE ARDINDAKİLER

TİP İLÇE BAŞKANI VE CHP'LİLER

Türkiye işçi Partisi Kırkhan İlçe Başkanı Ali Yıldız silahlı saldırıya uğradı. 4 Şubat akşamı, evine gitmekte olan Ali Yıldız'ın üzerine, arkadan iki el ateş edildi. Saldırganlar, gece geç vakit olmasından da yararlanarak kolayca ortadan kayboldular.

Gerçi böylesine saldırı olayları Türkiye'de artık kanıksandı. Ancak olayın başka ilginç yönleri olduğu da bir gerçek. Saldırı biçimi, hedefin öldürmekten çok yıldırma olduğunu düşündürüyor. Ayrıca, CHP Kırkhan İlçe Başkanı Turhan Hırpanoğlu'nun, TIP'lilere yönelik bitmez tükenmez tehditleri söz konusu. Olaya ilginçlik kazandıran yön de burada. CHP'li Turhan Hırpanoğlu ve Bektaş Göçmen'in iddialarına göre, ilçede TIP'in kurulması yeni Kırkhan olaylarına yol açabilirdi. Bu kişiler, bu iddialarının yanı sıra, işyerlerini dolaşarak, işten attırma, dayak ve ölüm tehditleri ile ilçede TIP'in kurulmasını engellemeye çalıştılar. Ancak bu çabalarında başarılı olamadıkları ortada.

Türkiye'de böyle CHP'liler de var. TIP ilçe başkanına açılan ateş, ister istemez, olaylar ve kişiler arasında bağ kuruyor düşününce...

"DEVİRİMCİ MUHALEFET" İŞÇİLERDEN MUHALEFET GÖRDÜ

Maoocuların işçi hareketine yönelttikleri saldırılardan bir başkası da Basın-İş Sendikasının Ankara kongresinde cereyan etti.

1 Şubat'ta yapılan Kongrede, "devrimci muhalefet" in başkan adayı Kasım Aratan, Gazi Eğitim Enstitüsünden getirdiği öğrenci arkadaşlarıyla birlikte kongreyi basmaya kalkıştı. Ancak, Basın-İş ile uzaktan yakından ilgisi bulunmayan "devrimci muhalif" Kasım Aratan ve arkadaşları hakettikleri dersi aldılar. Ders süresi uzadığında, uzakta bekleyen polise sığınarak işçilerin elinden kurtulabildiler.

150 civarında üyenin katıldığı kongrede "devrimci muhalif" başkan adayının salona alınmasını savunanların sayısı üçü geçmiyordu. Bu üç kişinin başında, Basın-İş'in Ajans Türk Matbaasındaki direnişini sabote eden Oktay Ergenkon vardı. Sözü geçen şahıs, Ajans Türk'teki "faaliyet"leriyle temayüz etmiş olacak ki, bugün Türk Tarih Kurumu Matbaasında 6.000 TL maaşla çalışıyor. Üstelik de şeflik statüsüyle taltif ediliyor.

Ne var ki "devrimci muhalefet" in Oktay-Kasım etiketli tezgahlı işçilerden hiç te rağbet görmedi. Biri içerde, biri dışarda yalnız başlarına kaldılar.

Kongre sonunda yapılan seçimlerde, eski yönetim kurulunun 5 üyesi değişti. Genç ve dinamik unsurlar yeni yönetim kurulunda görev aldılar.

GÖRÜNTÜLER

İŞVEREN ASKER OLURSA...

Geçenlerde gazetelerde yer alan bir haber oldukça ilgi çekici. Bu habere göre, "özel sektör yöneticileri de savaşta daha faydalı olacak şekilde yetiştirilmek üzere Harp Akademilerine girebilecekler."

Savaş, politikanın başka araçlarla sürdürülmesi demek olduğuna göre bunda şaşılacak bir yan yok. Yalnızca şu var: Bugünkü özel sektör yöneticilerini bir de "harp akademisi mezunu" kumandanlar olarak görmek ilginç tablolar getiriyor insanın gözü önüne.

Örneğin geçenlerde "anarşi, anarşistler öldürülerek durdurulur" diyen özel sektör yöneticisini alalım ele. Bu şahsı elinde telsiz, sahra dürbünü ile "üç anarşistin imhası operasyonu"nda görür gibi oluyoruz. Hele yanında bir başka özel sektör erbabı, işçi ve damat düşmanı Murat Bayrak varsa, hareketin başarısından herhalde kimse kuşku duymaz. Ancak böylelerini "anarşistlere karşı" nükleer silah kullanma gibi muhtemel girişimlerden alıkoyacak kişilere de gerek var.

Kanımızca bu gereği TUSİAD yöneticisi Harp Akademileri karşılayabilirler. Çünkü bunlar daha "uygar" kişiler. Eczacıbaşı, Koç, Soysal gibileri, asaları ile hedefi işaret edip "hücum" emri vermeden önce "anarşist"lerle TV'de açık oturum yolunu deneyebilirler.

Bizce özel sektör yöneticilerinin bir de askeri eğitim görmeleri ekonomimiz açısından çok yararlı sonuçlar verir. Çünkü bunlar aynı zamanda ekonomiyi yöneten kişiler. Örneğin aldıkları askeri eğitim sonucu bir gün "görülen lüzum üzerine ikinci bir emre kadar her türlü dış ticaret açığı yasaklanmıştır" deseler fena mı olur yani?

bekliyordu. Gelenler çaylarını şekerlerini de alıp geliyorlar, sıcak sobanın başında çaylarını yudumlayarak söylüyorlardı.

Bir iki sokak ötedeki Büyük Ülkü Derneği mensubu komandolar, halkın burada toplanmasına ve gençliğin halkla kaynaşmasına tahammül edemiyorlardı. Bunu önleyebilmek için çoktandır planlar kuruyorlardı. Tehditlerle bu işi başaramayacaklarını anlayınca Keçiören'deki ağabeylerinden yardım olarak planlı bir şekilde silahlı, bombalı saldırıya giriştiler.

BOZKURTLAR GELİYOR!

Faşistler, 1.2.1976 pazar günü gruplar halinde dernek binası önünde aşağı, yukarı dolaşmağa başladılar. Dernekte bulunanların ikazı üzerine yüksek seslerle verilen cevapları hemen sert tartışmaya dönüştürdüler. Önceden hazırlıklı olarak çevrede bulunan arkadaşlarının olay yerine gelmesiyle kavga çıktı. Bir dernek üyesi tabanca kabzasıyla başından yaralandı. Bir başka üye de yüzünden çeşitli yaralar aldı. Çevre halkının müdahalesiyle büyük bir meydan kavgası önlendi.

DERNEK YAKILMAK İSTENİYOR

Akşam, adlarının Nihat Kamacı, Ülkü Derneğinin Başkanı olan Sabri, Ramazan, lakaplarıyla bilinen Baybars, Malkoç ve kimlikleri tespit edilemeyen 8 kişi derneği bombalamaya geldiler. Bunların çoğunun Keçiören Ülkü Derneği ve Ziraat Fakültesinden geldiklerini biliyorduk. Ayrıca kırmızı renkte Murat ve yeşil beyaz renklerde Ford marka iki araba da gelenleri korumak ve kaçırabilmek için çevrede dolaşıyorlardı.

Saat 10.30 sıralarında, bir grup, derneğe yaklaşarak bombalarını fırlattılar. Sonra adı geçen taksilerle olay yerinden uzaklaştılar. Bombanın etkisiyle dernek binasının camları kırıldı. Ayrıca binanın içi de önemli ölçüde hasar gördü.

1 saat sonra yine aynı arabalarla gelen saldırganlar, bu kez taksileri

kömür deposunun üstüne parkedip, ellerinde gazyağı ve benzin tenekeleri ile Derneğin kapısı önüne geldiler. Kırılan camlardan içeriye gazyağı ve benzin dökerek Derneği ateşe vermeye teşebbüs ettiler. Bu sırada, çıkan gürültüler üzerine Derneğin önüne giden Dernek üyelerine Kırkkale yapısı silahlarla sekiz el peşpeşe kurşun sıktı. Dernek üyeleri kendilerini yere atarak ölümden kıl payı kurtuldular.

Yoldan geçmekte olan bir dolmuştan inenlerin silahlı saldırganları kovalaması ile Dernek binasının ve yanındaki binaların yanması önlendi. Saldırganlar park ettikleri taksilerle hızla olay yerinden uzaklaştılar.

Bomba ve silah sesleri çevre halkınca duyulunca kömür beklemeye gittikleri Derneğe yapılan saldırılar protesto edildi ve faşist saldırganlar lanetlendiler.

SEYDİŞEHİR: SÜNNETÇİNİN KARARI

MC iktidarının işçi sınıfına karşı Seydişehir'de giriştiği oyuna geçtiğimiz hafta yeni perdeler eklendi.

Türk Metal İş'in topladığı imzaların sahteliği mahkeme kararı ile belgelendi. Buna karşılık MC ve emrindekiler için peşini bırakmamaya kararlı olduklarını gösterdiler. Önce, aralarında İş Hakimi ve Ağır Ceza Hakiminin de bulunduğu ve konu ile ilgili üç hakim, davaya bakmak istemediler. Bunların yerine, MC'den alınan özel bir misyonla görevli olduğu izlenimini uyandıran Hakim Osman Sünnetçi Seydişehir'e geldi.

Ama Osman Sünnetçi kararını hiç te "fenni" bir biçimde vermiyor. Önündeki evraklara, sahtekarlığı kanıtlayan belgelere hiç bakmadan "benim şahsi kanaatim yetkinin Türk Metal-İş'e ait olduğudur" diyerek kararını veriyor.

Olayların gerçeği bu. Bunun dışında 4000 kişinin yürüyüp İstanbul'da verilen sahtecilik kararını protesto etmesi gibi bir durum yok. Yalnızca, sayıları 25 kişiyi bulan faşistlerin bildiri dağıtması var. Bir de uyuyan ilerciler basın. Çünkü olayların bu yönüyle kamu oyuna duyurulması konusunda ilerciler basın ne yazık ki geride kalıyor.

Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin haftalık yayın organı Ekonomikçesaya Gazeta'da Türkiye-Sovyetler Birliği arasındaki ekonomik gelişmelerle ilgili bir değerlendirme yazısı yayımlandı. Kosiğin'in Türkiye'ye yapmış olduğu gezi dolayısıyla iki ülke arasındaki ekonomik ilişkileri ele alan yazıda Cephe Hükümeti'nin umut bağladığı son ekonomik yardım görüşmelerine değinilmemesi dikkati çekiyor.

EKONOMİKESAYA GAZETA:

ENTRİKALARA KARŞIN GELENEKSEL İYİ KOMŞULUK

V. BORISOV

Kısa bir süre önce gerçekleşen, Sovyetler Birliği Bakanlar Kurulu Başkanı A.N. Kosiğin başkanlığındaki heyetin Türkiye'ye yapmış olduğu gezide iki ülke arasındaki ekonomik bağlara büyük önem verildi.

Sovyetler Birliği-Türkiye ekonomik işbirliği geleneği, 1930 yıllarında Sovyet yardımı ile Türkiye'nin ilk tekstil işletmelerini kurduğu tarihe kadar uzanır. Sovyetler Birliği ile Türkiye arasında iyi komşuluk ilişkileri kurulmasına düşman olanların sürdürdükleri entrikalara karşın, iki ülke arasındaki ekonomik, bilimsel ve teknik yardımlaşma gittikçe ilerliyor. 1967 Mart'ında SSCB ile Türkiye arasında, Türkiye'de büyük sanayi işletmeleri kurulmasıyla ilgili olarak ilk geniş anlaşmanın imzalanmasından beri, Türkiye-Sovyetler Birliği ticareti yaklaşık iki buçuk kez arttı. 1968 yılındaki 55 milyon dolarlık düzeyden 1974 yılında 129 milyon dolara çıktı. SSCB, Türkiye'ye dokuz sanayi tesisi kurması için yardım yapıyor. Bunlardan beşi, üretime geçmiş durumda.

Sovyetler Birliği'nden gönderilen makina, araç ile teknik ve bilimsel yardım, Türkiye'nin ulusal sanayiinin gelişmesinde önemli bir rol oynuyor. Seydişehir'deki alüminyum, Aliağa'da petrol rafinerisi, Artvin'de odun liflerinden levha yapımı ve diğer tesisler; alüminyum metalürjisi, petrol rafinerisi ve ağaç işleme ve diğer alanlarda Tür-

kiye'deki ilk büyük ulusal işletmeleri meydana getiriyor. Bunlar Sovyet yardımı ile kuruluyor. Bunların gelişmesiyle birlikte Türkiye, bu alanlarda, ulusal ihtiyacını kendi olanakları ile karşılar duruma geliyor. Hatta Türkiye, bu ürünlerin bazılarını dış pazarlarda satabiliyor. Şimdiye kadar Türkiye'nin Sovyetler Birliği'ne sattığı malların çok büyük bir bölümü tarımsal ürünlerden oluşurken, son zamanlarda alümin gibi mallar da artan ölçüde ihraç edilmeye başlandı. Alümin, Seydişehir'deki tesislerde üretiliyor.

Sovyetler Birliği ile Türkiye arasındaki iyi komşuluk ilişkilerinin gerçek simgesi, Sovyet yardımıyla İskenderun'da yıllık 4 milyon ton kapasite ile kurulan ve Yakın Doğu'nun en büyük metalürji tesisi olan demir-çelik işletmesi olmaktadır. Bu tesisin tamamlanmış bölümünün açılış töreni, Sovyet Heyeti'nin Türkiye gezisi sırasında yapıldı.

Türkiye-Sovyetler Birliği ortak bildirisinde, V.I. Lenin ile K. Atatürk'ün temellerini attıkları iki ülke arasındaki verimli işbirliğinin geleneksel bir şekilde geliştiği kaydedildi. Gezinin sonuçlarını özetleyen ortak bildiriye iki tarafın da bundan hoşnutluk duydukları açıklandı. Bu işbirliği, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı nihai belgesindeki ilkeleri uygulamaya koymaya imkan verdi.

İSPANYA'DA « CUNTA » İLE « PLATFORM » UN BİRLEŞMESİ BEKLENİYOR

"DEMOKRATİK CUNTA" VE "BİRLEŞME PLATFORMU" 30 OCAKTA ORTAK BİR ÇAĞRI YAYINLADILAR. İKİ HAREKETİN YÖNETİCİLERİ İŞBİRLİĞİ ÇALIŞMALARININ YAKINDA İKİ HAREKETİN BİRLEŞMESİYLE SONUÇLANMASI KONUSUNDA UMUTLU. YAYINLANAN ORTAK ÇAĞRIDA, DEMOKRASİYE GEÇİŞ İÇİN TÜM "DEMOKRATİK GÜÇLERİN EYLEM BİRLİĞİNİN ZORUNLU OLDUĞU BELİRTİLDİ. İSPANYA SOSYALİST İŞÇİ PARTİSİNİN DE, KOMÜNİSTLERLE İŞBİRLİĞİ KONUSUNDA, PARİSTE YAPILAN "GÜNEY AVRUPA SOSYALİST PARTİLER" KONFERANSINDA ÖRTAYA ÇIKAN GÖRÜŞ BARELİNDE DAVRANDIĞI GÖRÜLÜYÖR.

MADRID'DE CARABANCHEL TUTUKEVİNİN ÖNÜNDE SİYASAL TUTUKLULARIN SALINMASI AMACIYLA YAPILAN BİR GÖSTERİ

İspanya'nın iki büyük muhalefet hareketi, "Demokratik Cunta Ulusal Platformu" ile "Demokratik Birleşme Ulusal Platform'u, arasında ilerleyen işbirliği çalışmalarının, bir kaç hafta içinde bu iki hareketin birleşmesi aşamasına gelmesi bekleniyor. Bu amaca yönelik olarak, iki hareketin temsilcilerini bir araya getiren Koordinasyon Komitesi 30 Ocak'ta Madrid'de toplandı ve bir ortak çağrı yayınladı. Çağrı'da, iki hareketin, belli başlı üç konuda ortak kampanyalar düzenlemeyi kararlaştırdıkları açıklandı. Bu üç konu şunlar: Başbakan Carlos Arias Navarro ve İçişleri Bakanı Manuel Fraga Iribarne'nin hazırladıkları hükümet programı; toplumsal alandaki uyumsuzluklar; ordu içinde sürdürülen baskılar.

2 KASIM ÇAĞRISINDAN SONRA

Demokratik Cunta ve Birleşme Platformu, Franco'nun ölümünden önce 2 Kasım'da yine ortak bir "Çağrı" yayınlamışlar ve "halk egemenliğine dayalı bir çoğulcu demokrasi sisteminin kurulması amacıyla barışçı siyasal eylem" çağrısında bulunmuşlardı (Yürüyüş, sayı 31). 2 Kasım Çağrısı iki demokratik hareketin o güne kadar ortak işbirliğine yönelik ilk adımlarıydı. 30 Ocak Çağrısı ise, hem 2 Kasım bildirisindeki ilkelerin pratiğe geçirilmesi, hem de iki hareketin bütünleşmesi yönünde önemli bir ileri adım sayılıyor.

30 Ocak "Çağrı"sını kaleme alan Koordinasyon Komitesi'nde; İspanya Komünist Partisi'nin yanı sıra, Karlist Parti'nin, çeşitli eğilimlerdeki sosyal-demokrat partilerin, şu anda dört gruba dağılmış olan hristiyan demokratların yöneticileri; ayrıca işçi militanları, ve kendilerine özgü nedenlerle Frankizme karşı çıkan burjuvazinin bazı sözcüleri yer almaktadır. (Adı geçen örgütlerle ilgili olarak bkz: Yürüyüş, sayı 33).

ARIAS HÜKÜMETİNİN NİTELİĞİ

Ortak Çağrı'da, Arias programı kesin bir dille reddedilmekte ve Komite'nin:

"tüm İspanya halklarını, özgürlüğün verilemeyeceğini ancak alınabileceğini bilenlerin kararlılığı ve enerjisiyle vatandaşlık hak ve özgürlüklerini elde etmek için çabalarını yoğunlaştırmaya davet etmeyi kararlaştırdığı" açıklanmaktadır. Çağrı'ya göre: "Hükümet bütün ülkeyi bir azınlığın babadan geçme mali halinde tutmaya çalışmakta, baskı tehdidini artırmakta ve basın elde ettiği özgürlük parçacıklarını da gasbetmek istemektedir."

Çağrı, Arias hükümetinin politik hedefini de şöyle belirlemektedir: "Hükümetin apaçık olan tek niyeti, rejimin otoriter iktidarını olduğu gibi koruyacak son derece önemsiz bazı reformcu formüllerle, kaçınılmazlığı ortaya koyan demokratik değişimi mümkün olduğunca geciktirmektedir."

"DEMOKRATİK KOPUŞ"

"Carlos Arias'ın kullandığı dil, daha önce söylediklerimizi doğrulamaktadır: bu rejimden hareketle demokrasiye geçmek olanaksızdır ve özgürlükler yolu demokratik kopuş'tan geçer."

Koordinasyon Komitesi "demokratik kopuş'tan ne anlaşıldığını da şu şekilde açıklamaktadır:

"Rejimin politik kurumlarındaki demokratik kopuş'un barışçı yoldan ve bugün İspanya'da mevcut olan ve muhalefetin temsil ettiği tek demokratik alternatif uygun olarak gerçekleştirilmesinin vazgeçilmez şartı, istisnasız tüm demokratik güçlerin eylem birliğidir"

DEMOKRATİK GÜÇLERİ BÖLME TAKTIĞI

Arias hükümetinin, tanıdığı ileri sürülen siyasal özgürlüklerden Komünist Parti'nin yararlandırılmayacağını tekrar tekrar açıklarak ilerlemler bölme çabaları da, Koordinasyon Komitesi'nin yaptığı ortak çağrıda buna kesinlikle karşı çıkılmasıyla hüsrana uğramış bulunuyor. Hükümetin bu politikası, özellikle hristiyan demokratlar ve sosyal-demokratları hedef almaktadır. Bu taktik başarısız olmakla kalmamış, muhalefet saflarının daha da sıklaşması sonucunu doğurmuştur. Demokratik kamuoyunda yeni yeni güçler hükümete karşı çıkmaktadır.

Bu yeni gelişmeler karşısında faşistlerin tavır, komünist olmayan sol muhalefet üzerinde şiddet yöntemlerini artırmak, merkezci muhalifleri korku yoluyla sindirmek olmaktadır. Ayrıca, bu güçlerin de yer aldıkları af kampanyası "Marksistlerin bir işi" olarak nitelendirilerek bu güçler pasifliğe itilmek istenmektedir.

BOY HEDEFİ: İŞÇİ SINIFI

Ancak, demokratik güçlerin bir kesimini iktidarla uzlaşmaya itme taktiğinin başarılı olamaması, Arias'ın faşist hükümetini, yeniden demokratik muhalefetin temel dayanağı olan işçi hareketini açık boy hedefi olarak almaya zorlamıştır. Grevleri ve işçi direnişlerini şiddet yoluyla bastırarak, işçi liderlerini tutuklatarak, işverenleri toplu sözleşmeleri imzalamamaya zorlayarak; faşist hükümet, demokratikleşme hareketini doğacağı asıl yerde boğmayı planlamaktadır. Hükümetin planlarından biri de, işyerlerinde baş gösteren çatışmaların, geniş işçi direnişlerinin, tutuklu işçi liderlerini özgürlüğe kavuşturma çalışmalarının, çeşitli demokratik unsurlar arasındaki anlaşmazlıkları körükleyecektir. Koordinasyon Komitesi'nin son ortak çağrısı bu tasanların da gerçekçi olmadığını; değişik görüşteki demokratik unsurları, işçi hareketinin savunulması konusunda anlaşılmasını ortaya koymaktadır. Ortak çağrı, hükümet politikasını, ekonomik bunalımın yükünü emekçilere yükletmeyi amaçladığını ve Komite'nin İspanya emekçilerinin yanında olduğunu ilan etmiştir. Komite: "mücadele sırasında yakalanan tüm tutuklanılanların özgürlüğe kavuşturulması, işlerinden çıkarılan tüm işçilerin yeniden işe alınması ve kapatılan tüm fabrikaların işçilere herhangi bir ceza uygulanmaksızın derhal yeniden açılması" talebinde bulunmuştur.

İSPANYA SOSYALİST İŞÇİ PARTİSİ

Demokratik Cunta ile Birleşme Platformu'nun birleşmesine yol açması

beklenen gelişmelerde, sosyal demokrat eğilimli en güçlü parti olan İspanya Sosyalist İşçi Partisi'nin bu konudaki tutumu önemli rol oynamıştır. Juan Carlos'un ve Arias hükümetinin bugüne kadarki politikasındaki en önemli unsur, demokratik muhalefetin en büyük iki gücü olan İspanya Komünist Partisi ile İspanya Sosyalist İşçi Partisi'nin yakınlaşmasını önlemek olmuştur. Hükümetin ısrarla İKP'nin serbest bırakılmayacağını tekrarlamasına paralel olarak; son Avrupa sosyal-demokratlar toplantısında komünistlerle işbirliği konusunda kesin tavır almış olan Batı Alman SPD'sinin İSIP'e etkisi altına alma çabaları, Avrupa tekeli sermayesiyle İspanya faşistlerinin işbirliğini ortaya koymuştur. Ancak, Güney Avrupa sosyal demokrat partilerinin Ocak ayının 24'ünde Paris'te yaptıkları toplantıda, İSIP'in, komünistlerle işbirliği konusunda Brandt'ın partisinin görüşlerini henüz benimmediği ortaya çıkmıştır.

PARİS TOPLANTISINDA ALINAN KARAR

Portekiz Sosyalist Partisi'nin Soares'in ABD seyahatini bahane ederek ikinci derecede yetkilileri delege olarak gönderdiği Paris toplantısına, İSIP, genel sekreter Felipe Gonzales'i göndermiştir. Gonzales, İSIP adına yaptığı konuşmada "demokrasinin bölünemez olduğunu" söyleyerek, görüşlerini şöyle açıklamıştır: "İspanya rejiminin demokratikleşmesi, komünist partisi dahil istisnasız tüm siyasal partiler için özgürlüklerin getirilmesi anlamına gelir. Belçika, İspanya, Fransa, İtalya ve Portekiz sosyal-demokrat partilerinin katıldığı toplantıda, solun işbirliği ile ilgili olarak hazırlanan raporda şu görüşlere yer verilmiştir: "Birliğin zorunluluğu, bir seçim taktiğine indirgenemez. İçinde bulunduğumuz dönemde, hükümet sorumluluklarını almak için oyları mutlak çoğunluğu yeterli oluyorsa da, iktidarı kullanabilmek için, kapitalizmden kopuş için solun önerdiği siyasal projeyi destekleyen geniş toplumsal tabakalara dayanmak zorunludur."

BİR HAYATİ ÇİZGİ

Derleyen: HÜSEYİN BAŞ

12 Haziran 1942

Mayıs ayında yeni Japon birlikleri ve askeri malzemesi Mançurya'ya sevkedilmeye devam etti. Japon radyosu Mancuko'nun "aktif savunmasından" söz ediyor: "Mançurya Japonya için hayatı bir çizgidir."

14 Haziran 1942

VIII. Ulusal devrimci ordu(3) otonom silahlı saldırı hareketlerine girişebilir. Böylece bu ordu düşman ordusunun önemli bir bölümünü, işgalci kuvvetler kumandanlığını Mançurya ve Kuzey Çin'i elinde tutmak zorunda bırakarak, arkasını korumak için, harekete geçirebilir. Bu ise iki cephede savaşmak tehlikesiyle karşı karşıya kalan Kızıl Ordumuzun durumunu kolaylaştırabilecektir. Kang Çeng Japonların örgütlenme yeteneğine, gücüne, mükemmelliğine hayran..

Çin Komünist Partisi iç savaş sırasında büyük kayıplara uğramıştı. Parti, bu yüzden saflarını her türlü deneyden yoksun köylü kökenli öğrenci gençlere açarak yeniden sıklaştırmıştı. Bu durum Partinin ideolojik saflığını etkilememesine imkân yoktu.

Yenan'da durum gergin. Kuomintang'a küfür edilip duruluyor. Ama aynı zamanda kekiniliyor da ondan. Ayrıca Japonlardan da korkuluyor. Korkunc söylentiler ortalağa yayılıyor...

15 Haziran 1942

Parti'nin toplantıya çağırılması ancak yukarıdan verilen emirle mümkün. Bunun başka türlü olduğunu düşünmek olanak dışı.

Hücrenin başkanı toplantının amacını belirten bir giriş konuşması yapmak zorunda. Böylece toplantıda söylenecekleri inşa ettirmiş oluyor. Konunun dışına taşmak olanaksız.

Parti disiplini budalalık derecesinde katı eleştiri ve özeleştiri üzerine kurulu. Eleştirilecek kişiyi olduğu gibi, bu kişinin ne için eleştirileceğini saptamak ta yine hücre başkanının yetkisi dahilinde. Toplantılarda, genellikle bir komüniste "hücum" ediliyor.

Herkes katılıyor hücumla. Yan çizmek asla mümkün değil.

Suçlananın tek hakkı, yaptıklarından pişmanlık duyduğunu söylemek. Suçsuzluğunu savunması ya da suçunu "şöyle böyle" kabul etmesi durumunda, ki buna ya başkan ya da bir parti üyesi karar veriyor, hücum bir kez daha yineleniyor. Tam anlamıyla psikolojik bir "terbiye etme" yöntemi...

Mao Çe Tung'un babası gündelikçilerin çalıştığı bir tarım işletmesinin sahibi bulunuyordu. Mao Çe Tung bu geçmişin etkisi altında. Onda bir "kulak"(4) uyuyor.

18 Haziran 1942

Japonlar, Sovyet-Mançurya sınırı üzerinde geçen yıl yapımına giriştikleri tahkimatı bitirdiler.

Kang Çeng'in sekreteri Tsiao Li, özellikle yemeğe oturduğumuz sırada, sık sık ziyaretimize geliyor. Yiyecekten sonra kendisini bütünüyle felsefeye veriyor: Bugün, yemekten sonra, dişlerini karıştırırken şöyle konuştu: "Siz beyaz insanlar.. sizler.. bin yıl önce ne yapıyordunuz? Yay geric ok atmaktan başka işiniz yoktu. Bizim ise o sırada barutumuz bile vardı. O sıralarda kanal açıyor, bent yapıyor, kaleler inşa ediyorduk. Porselen, mürekkep, ipek ve kağıt yapmasını biliyorduk. Sizler ise o sıralarda çiğ ete eyvalah diyordunuz. Sizin alfabeyle keşfe uğraştığınız sırada bizim saygın bir felsefemiz vardı. Bizim kültürümüz Doğu'yu eğitmiştir. Dünya kültürünün ise anasıdır."

Bu konuşmaları dinlerken Dalmatov'un öfkeden kanı beynine sıçarmıştı. Adamı zoraki güllüklüklerle uğurladık.

Eski uygarlık feodal Çin imajını dünyanın birinci gücü olarak empoze etmişti. Bu imaj Çin toplumunda tarih boyunca kutsal bir biçimde korunmuştur. Bazı parti üyelerinin şimdiye değin kendilerini bu imajdan kurtarmamış olmaları üzüntü verici.

20 Haziran 1942

Çin Komünist Partisinin yönetiminde Mao Çe Tung ve partizanları

"KIZIL KİTAP" TOPLUCA YÜKSEK SESLE OKUNUYOR.

duruma iyice hakim. Bu, kurtuluş savaşına zarar vermesine bakılmaksızın, Kuomintang'tan ayrılınması yönündeki politik eğilimlerin gelişmesinden açıkça belli oluyor. Çin Komünist Partisinin politikası gerçekten şaşırtıcı...

23 Haziran 1942

Çin Komünist Partisi merkez komitesi enformasyon bürosunun Kang Çeng tarafından yayınlanan bültenleri, özellikle Kuomintang'ın iç ve dış politikasıyla ilgili konularda öylesine karmaşık, çelişkili ve taraflı ki, anlamını yaklaşık bir biçimde ancak kollektif bir çalışmayla saptamak mümkün olabiliyor.

İkili bir engeli aşmamız gerekiyor: Bizi dünyanın öbür tarafından ayıran Japonlar.. Ve Çin Komünist Partisi yönetimiyle direkt temasımızı önleyen Kang Çeng.

Kang Çeng ve çevresine Hitler Almanyasının Sovyetler Birliğine saldıracağı haberini yeteri kadar önce aldığımızı yayıyorlar etrafa. Ben ve arkadaşlarım bu tür söylentileri sirekli bir biçimde duyuyoruz.

Dalmatov'un anlattıklarına bakılırsa, saldırının başlangıcından birkaç gün önce Yenan'daki Sovyet grubuna, Almanyanın Sovyetler'e karşı saldırıya geçmesinin bir an meselesi olduğu haberi verilmiş.

Gerçekten de 18 Haziran'da, Çu En Lay Çan Kay-Şek'in Almanların 22 Haziran gecesi saldırıya geçecekleri konusunda bilgi sahibi bulunduğu ve kendisinin de aynı anda "Özel Bölgeye" karşı saldırıya geçeceğini bildiren bir telgraf yollamış. Çan Kay-Şek'i olup bitenlerden haberdar eden ise Kuomintang'ın Berlin'deki büyükelçisi Çen Tsia ile askeri ataşe Yang-Tsing olmuş...

Kang Çeng gece gündüz Mao Çe Tung'la birlikte. Dün bana, Mao'nun "devrimci savaşların en modern taktiği"nin (salt Çin'deki devrimci savaşın değil, genel olarak savaşların) yaratılmasında oynadığı büyük rolden söz etti. Kang Çeng'e göre tüm Çinliler,

hatta Çin düşmanları bile Mao'nun "manevralar taktiğini" yepyeni bir biçimde kullandığını teslim etmektedir. "Bu taktik sayesinde yendik Çan Kay-Şek'in ordularını.. Şimdi de yine aynı taktik sayesinde Japonlara karşı zaferler kazanıyoruz."

Oysa, herkesin de bildiği gibi, küçük grupların ya da partizanların kullanılmasından ibaret olan taktiğin tarihi yeryüzünün tarihi kadar eskilere dayanmaktadır. Mao'ya ayrıca başkaları tarafından uzun yıllar önce formüle edilen, apaçık, besbelli gerçeklerin "mucidi" olma şerefi de verilmektedir. Maoist taktiğin bugünkü uygulaması, özellikle müstevliye karşı hiç bir harekete girişilmesinden ibaret görünüyor...

YAZMAKTAN ELLERİ DÜŞÜYÜR

25 Haziran 1942

Mao Çe Tung oldukça toplu.. Boyu ise ortadan biraz daha uzun. Her şeyi, başını sağ omuzuna eğerek, belirli bir yavaşlıkla yapıyor. Yapmacıklı tevazuu gözleri tirmalıyor. Yamalı giysiler içinde dolaşıp durması, kuşkusuz, bu tevazuunun iyice altını çizme endişesinden ileri geliyor.

Karısı Çiang Çing bize kocasının çok yazmasından yakınıyor. "Yazmaktan elleri düşüyor", diyor.

Gelecek Sayıda: MAO'NUN ASIL HEDEFİNİ ÖĞRENMEM GEREKİYOR...

3- Mao'nun Kızıl Ordusu, Çan Kay-Şek'in milliyetçi ordusuyla kaynaştığında VIII. Ordu adını almıştı. Ne var ki, komünist birlikler milliyetçi kumandanlığının yönetiminden bütünüyle bağımsızdı.

4- Çarlık Rusya'sının son dönemlerinde (1906) toprak sahibi kılanarak palazlanan ve sonradan Devrimci direnen toprak ağaları. Rus dilinde "yumruk" anlamına geliyor.

BİR ROMANIN DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ

Kemal Özer— Bir gazetesinin sanat sayfasında "Bir Romanın Düşündürdükleri" adlı bir yazının yayımlandı. (31 Ocak 1976) "Bir Gün Tek Başına" romanı üstünde yapısal açıdan duran bu yazının sonunda "iç içe sokulan ayrıntılar içinde, çeşitli vesileler yaratılıp, işçi sınıfının, sosyalist kişilerin, özellikle tutuklamalarda işkence gördükleri halde konuşmayan kişilerin ve "devrimci genç kız"ın nasıl konuştuğu ayrı bir yazı konusudur" diyorsunuz. Benim de önemli gördüğüm bu noktaların açıklık kazanması amacıyla sizinle ortak bir konuşma yapma gereğini duydum. "Çeşitli vesileler yaratılıp" sözünden ben romanda şematik bir yapı olduğu sonucuna vardığımızı anlıyorum. Bunlardan önemli bulduklarınızı açıklar mısınız?

Şükran Kurdakul— Romanın bende bıraktığı genel izlenim şematizm sözcüğü ile karşılayabileceğimiz bir yapıda olunca söz konusu ettiğiniz yazıyı hazırlamadan önce kimi saptamalar yaptım. Örneğin, romanın baş kişilerinin Kenan ile Günsel ikinci buluşmalarında eski bir sosyalist olarak sunulan Baba'ya giderler. Burada Kenan hep sinava girmiş bir öğrenci, Baba öğretmen durumundadır. Bu arada Baba'nın karısı, Günsel'in de tanıdığı iki işçiyile eve gelir. Ötekiler gibi işçiler de bir iki söz edip Baba'yı dinlerler. Bu kesimde romancı, kendi anlatışı ile, işçilerin de konuştuğunu belirtmektedir. Oysa, ortada yalnız birinin, bütün işçisinin Rumeli şivesiyle iki tümcesi vardır. (s. 115) İşçilerin konuştukları, romancının "konuştular" demesiyle belirtilir. Hangi konuda, ne düzeyde konuşulursa (okura verilmemişir bu) Kenan'ın içindein küçümseme duyguları geçmeye başlar. Şöyle belirir bunlar: "Her şey en yalına indirgenmişti kafalarında. Dört köşe takur tekur bir gerçekte gördükleri. Aklarla kararlar vardı yüzünde. Griler yoktu. Bunlar anlayacaklar da... Hem de sıradan iki işçi de değil bunlar." (s.115)

Günsel'le birlikte çıkınca da, 46'nın sendikacıları olduğunu, çok işkence gördüklerini öğrendiği bu işçilerin kendisine umut değil umutsuzluk verdiği söyler Kenan. Bu sayfalar az buçuk dikkatle okunduğu zaman, işçilerin romanın başkişisi Kenan'ın yargılarına gerekçe olacak hiçbir harekette bulunmadıkları kolayca anlaşılacaktır. Benim "şematik" olarak gördüğüm de budur.

Size de bir hatırlatma yaparak beni sormak istiyorum. Kenan Günsel'le, ağabeyi eski sosyalist Hasan'ın sürgünden izinle geldiği günlerdeki buluşmalarında, kızın Teşvikiye'deki "garsoniyer"e gideceğini öğrenince kızını, belli de etmiştir. Daha tartışma mı çıkıyor diye sormaya vakit kalmadan Günsel "Pis küçükburjuva.." diye yüklenir Kenan'a. (s.260-261). Ayrırlırlar.

Kemal Özer— Evet..

Şükran Kurdakul— Sonrasının çözümünü nasıl yapabiliriz?

Kemal Özer— Kenan, yalnız kalınca, istem dışı bir yürüyüşle Bayezit'ten Aksaray'a iner, Yenikapı'ya doğru yürür. Nasılsa trene binmiş, kendini Kazlıçeşme'de bir meyhanede bulmuştur. (s.266-267). Burada karşılaştığı işçilerle alımlılaşır. Araya Karadeniz şivesini de katar romancı. DP'ydi, CHP'yi çekilmesi sırasında Menderes onuruna kadeh kaldırmaya nedeniyile kavgı çıkar. Kenan da işçilerden dayak yer. Üstelik müteferrikaya atılır. İşçilerle Kenan arasındaki karşılıklı tepkileri Kenan'ın içindein geçirdikleriyle öğreniriz. (s.281). "O krev dediğin haşhazur komonistliktir" diyen bilinçsiz "zavallı itler" in işidir bu.

Bu kesimde görülen Aksaray'a yürüme, Yenikapı'ya yönelme, Kazlıçeşme'de trenin inme gibi davranışlar eğreti kalmakta, bizi inandırmamaktadır. İşçilerle Kenan'ın arasındaki olay, yani dayak olayı da, verilmiş bakımından soru işaretleri getirir. Doğrudan konuşulmuş, Kenan'ın ertesi sabahki iç konuşması yoluyla anlatılmıştır. Bu da yaratılan vesilelerin bir çeşit tamamlayıcısı durumundadır. Bütün bunlar Kenan'a romancının, Nermin'le tartışma, Günsel'in telefonu gibi olaylardan sonra, "Nesini seviyorum ben bu adamların?" dedirtmesi için "şematik" olarak hazırlanmış izlenimi veriyor.

Romanın şematik yapısını ortaya koyan daha pek çok yazı olay gösterilebilir. Önemli olan, romana aykırı bütün bu eğretilemeleri göze alarak romancının varmak istediği sonucun ne olduğu galiba, değil mi?

Şükran Kurdakul— Evet ama, bu sonucu ortaya koyabilmek için, romancının, değişik nedenlerle, rastlantılarla kişilerine yaptırdığı ideolojik diyebileceğimiz konuşmaları saptayarak değerlendirme gereği vardır. Önce bunlara bakalım. Kenan ile Günsel, Teşvikiye'deki "garsoniyer"de, hiç gereği yokken, aralarındaki konuşmalarda, Nâzım Hikmet gibi bir şairin, okuyanların ayakları havada romantik zavallılar olmasına yol açacak etkide bulunduğunu ileri sürerler (s.214-215). Ayrıca Kenan'la seviştiği başka bir gece de şö'le konuşur Günsel: "Ağabeyim (en son 1951'de tutuklanmış bir sosyalist) şیره kızkarşığıdır, çoğu kez. Şairlere de. Alay eder. Nâzım'a bile öyle uzun boylu sevgisi olduğunu sanmıyorum." (s.571) Bir geçmiş olsun ziyareti dolayısıyla Baba'nın evinde Kenan'ı yine işçilerle karşılaştıran romancı. Bunlardan biri dokumacı Şevket'tir. Konuşulurken, özellikle ABD-Türkiye ilişkileri üzerinde gerektiği gibi davranmadığı için İnönü'yü suçlamaktadır. İnönü'yü tutma anlamına gelebilecek davranışlara da karşı görünür. Kenan içinden öfkelenir bu duruma. Şöyle geçirir: "Dokumacıymış, niye böyle ters bakıyor? Yalnız bana değil, herkese, her şeye. Bakmıyor bile. Başı önde. İçinden pazarlıklı, karnından konuşuyor herif. Lastik işçisi (Kazlıçeşme'deki dayak olayındakilerden) Laz Mustafa bu. Öldürceklerdi beni. Bu da öldürür. Başka kafayla öldürür bu da. Halk Partisi'ni tuttun der, sattın bizi." (s.393). Bu ziyaretten çıktıktan sonra Baba'nın konuşmalarını da içinden şöyle değerlendirir Kenan: "Baba da eylem sonusunda kesin söz etmiyordu. Genel sorunlar, düşün sorunlarını üstünde durdu." (s.404)

İç çekişmelerinde her şeyi, herkesi yargılamak tabiatında olan Kenan'dan, Baba da yakasını kurtaramıyor: "İnsanlar niye böyle, hep yaslanacak birini arıyorlar? Sınıfa yaslanmasını bilmiyorlar da ondan, diyor Baba. Sağma.. O da her şeyi çözdüğünü sanıyor yuvarlacak bir sözle." (s.143).

Kemal Özer— Bütün bu sergilemeler birtakım değerlere yöneltilen tavı ortaya çıkarıyor diyebilir miyiz?

Şükran Kurdakul— Bunlar bir bakıma romancının yaratmaya çalıştığı kişinin çöküntüsünün sonuçları olarak kabul edilebilir. Ancak, bu kişi ideolojik bir çöküntüye mi uğramıştır, yoksa, daha ilk tutuklanmasında çözümlenmenin getirdiği psikolojik bir çöküntüye mi?

Kemal Özer— Psikolojik bir çöküntüye uğrasaydı, durumunu anlar, benzeri davranışlara yeniden kalkışmaz, çözümlenmesiyle cezaevine girmesine neden olduğu arkadaşının acısını duyar.

Şükran Kurdakul— Demek ki, çöküntüsü daha çok ideolojik yöndedir. O halde, içinden, ya da

Günsel'le konuşmalarında, yakın tarihimizin belli olay ve kişilerini yargılamak hakkını Kenan nereden bulmaktadır?

Kemal Özer— Siz ne düşünüyorsunuz?

Şükran Kurdakul— Bence yazarından. Roman-daki kimi ayrıntıların bunu ortaya koyduğu kanısındayım.

Kemal Özer— Sonraki intihar olayını bu yorumla nasıl bağdaştıracağız?

Şükran Kurdakul— Kenan'ın, kendisine polis dediği için intihara başvurması inandırıcı değildir. Bunun gerekçelerini, konuşmamıza yol açan yazıda ayrıntılarıyla belirttiğimi sanıyorum. Peki sizce Kenan'ın roman boyunca boşlukta sallanan kişiliği karşısında Günsel'in durumu nedir? Yer yer belirtildiği gibi, varlığıyla, Kenan'ın küçükburjuva yapısından kurtaracak bir kimlikte gözükmüyor mu?

Kemal Özer— Romandan bir örnek vereyim bu konuda. Kenan, Günsel'in eski sevgilisi Sernet yüzünden içip iyice sarhoş olur bir akşam. Günsel ona rastlar, alıp Teşvikiye'deki garsoniyere getirir. Aralarında çıkan kavgada şöyle bir sahne geçer: "Kenan, dedi yavaşça..

Bir sözle, yumuşak bir davranışla durultmak şöyle dursun, kıskırtmıştı sanki Kenan'ı. Bas bas bağırma başladı birden: "Kenan'ı ne yapacaksınız sen? Yeter mi sana bir Kenan? Budalannın biri Kenan. Kandırmaktan kolay ne var? Canın istedi mi teyzenin konukları olur.. Ağbının işçi kardeşleri olur. Polisler olur. Kenan yutar nasıl olsa.."

Bu ağır suçlamadan sonra evden çıkan Günsel'in uydurma bir gerekçeyle geri dönmesi, romanda devrimci bir kız kimliğinde sunulan bu kişiliğin de kurgusal olduğunu gösterir. Devrimci kimliğe aykırı başka düşünceler ve davranışları da bu kurgusalıktan ötürüdür. Örneğin Günsel, Kenan'ın karısı Nermin'e sık sık telefon edip konuşmaz, kapatır. Sadistçe zevk duyar bu işten. (s.349). Burada karşımıza çıkan basit anlamda ahlâksal iddiaları bile olmaması gereken bir kişiliktir. Ayrıca düşüncesiz bir yerde içinden şöyle konuşur: "Aptalın biriyim ben. Güçlü görünmeye çalış, bilgiçlik sat. Kenan da bir şey sanıyor beni, banılıyor. O daha mi az aptal?"

Kenan'ın kurgusalılığı gibi Günsel'in kurgusallığından kaynaklanan bu tür tutarsızlıklar, romandaki dengesizliği gösteren kantlar olmaktadır bir araya gelince.

Şükran Kurdakul— Bu yargılara göre, ilk sorunuza karşılık getirdiğimizi söyleyebilir miyiz?

Kemal Özer— Büyük ölçüde..

Şükran Kurdakul— Buna göre, romanda işçi sınıfına, sosyalistlere, Nâzım Hikmet'e yöneltildiğini saptadığımız yergileri nasıl yorumlayacağız?

Kemal Özer— Roman kişilerinin doğal bağlanlarından çıkan sonuçlar olarak değil, romancının onlara yüklediği görevden..

Şükran Kurdakul— Doğrudur. Buysa romanın okurda bıraktığı sonuç üzerinde düşündürmektedir. Nedir bu sonuç? Tarihsel bir dönemde işçi sınıfının ideolojisine inanan kimselerin, hem eylemleri, hem kuramsal yönden yetersizlikleri öne sürülerek, hem de yerli yersiz kara çalma alışkanlıkları olduğu abartılarak mahkum edilme istenmesi. Gördüğümüz bu..

Kemal Özer— Üstelik okuru umutsuzluğa yöneltilebilecek bu sonuca yalnız tarihsel bir dönem için varılmış görünmüyor; ters yönde bir olumlamayla dengelenmediğinden, bugüne ve yarına uzanacak kadar yaygın bir karamsarlığı da taşıyor roman.

KİM İÇİN NASIL SANAT ?

İBRAHİM NİYAZIOĞLU

Kapitalist sistemin geçerli olduğu toplumlarda kişilerin algılama olanakları sonuna kadar zorlanıyor. Günlük yaşantı sürekli olarak sanat eserlerinin etkilemesine açık. Yaşanılan kentin duvarları, bakkaldan alınan konserve kutusunun ambalajı, okunan gazetenin reklamlarla dolu sayfaları, kullandığımız sigara tablasının formu, elimize tutuşturulan kağıt, geceleri ışıl ışıl yanan renkli reklamlar, gömleğimizin üstündeki desen, özette televizyonun kapatıldığı son ana kadarki tüm yaşantımız etkilenmeye açık. Tüketici olmanın erdemlerini hepimiz ezberledik. Ezberleyemeyenler de mutlaka ezberleyecek. Filanca firmanın yepyeni yeni ürününü neden denemiyoruz? Şu tozun daha beyaz temizlediğini biliyor muyduk?

Sanat eserleri müze duvarlarını çoktan yıktı. Müzeler yada sanat eserleri sergileyen galeriler, kent duvarlarına, gazete sayfalarına, yaşantımızın tüm araç gereçleri üzerine, içine, etrafına sızdı. Sanat eserleriyle yaşamak söz konusu. Ama etkilenme hangi yönde oluyor? Görsel yaşantımız ciddi zenginleşiyor mu? Kapitalist sistemin şekillendirdiği sanat dünyasına karşı savaşta devrimci sanatçı kim için nasıl sanat yapmalı?

Sürekli değişen, değiştirilen bir çevrede, değişimin dinamiğini ve biçimlendirme olanaklarını halktan yana verilen mücadele ile birlikte sürdürmek zorundayız. Sanat eserlerimiz özül bu mücadelenin özü ile belirlenecek. Mücadeleyi betimleyen, yansıtan sanat eserleri değil, bizzat değişime katkıda bulunan, halktan yana sistemi oluşturacak değişimi gerçekleştiren sanat eserleri vermek zorunda devrimci sanatçı. İşçi ve emekçi iktidarından yana sürdürülen mücadeleye militanca katkıda bulunan sanatçı, değişimi oluşturan özü biçimlendirirken kapitalist sistemin kullandığı biçim dışında bir biçim mi kullanmak zorunda? Öz ile biçimin bütünlüğü söz konusu ise kapitalizmin erdemlerini anlatan bir özü biçimlendiren esaslar devrimci öz ile beraber olabilir mi? Halktan yana öz halkın kullandığı biçimleri kullanmakla sağlanabilir mi?

Kilimlerdeki renk ve biçim kilim yapıırken kullanılan teknik ile özdeşdir. Kilimlerimizde rastlanılan kırkbeş derecelik açı, kilimler dokunurken atılan düğümler nedeniyledir. Atılan düğümler ile desenlerde kırkbeş derecelik açı dışında bir açı oluşturmak imkansızdır. Eski kilimlerdeki renkleri belirleyen unsur kök boyaların sunduğu renk paletidir. 1976 yılının teknik olanakları ile eskimiş teknolojinin belirlediği biçimleri kullanmak ne derece tutarlı bir davranıştır. Çömlek üreten teknik değişim taşına benzer yuvarlak bir taşın ayak ile çevrilmesidir. Günümüzde seramik alçı kalıplarla yapılıyor. Tamamen farklı bir malzeme olan metal, çömlek formuna zorlanırsa bu davranış nostaljik bir form tutkusundan başka nedir?

Devrimci olduğu iddia edilen bir sanat eserine bakarken, eleştirirken, tavrımız söz konusu eserin eyleme katkısı yönünde olmalı. Modern bir biçim ile de bu katkı gerçekleştirilebilir geleneksel biçim ile de. Esas olan özün, mesajın güncel olmasıdır. Örneğin kübist dönemi kapsayan eserlerinde Pablo

Picasso devrimci bir sanatçıdır. Perspektivin belirlediği bakış dünyasına çok yönlü bakış dünyasını önerir. İnsanların biçimleri daha etraflı algılamaları için atılmış olumlu bir adımdır. Devrim gerçekleştirilirken devrimi yaşatacak yeni bir insan da kendiliğinden oluşursa, kapitalizmin yaptığı işe ve yaşadığı dünyaya yabancılaşmış insanını daha duyarlı bir yaşantının içine sokmaksa devrimin amaçlarından biri. Picasso'nun bakış dünyasını zenginleştirici tavrı da devrimci bir davranıştır. Kübist bir resme bakıp kübist biçimin uyandırdığı tepki ile kübizmi yadsımak, özü kaçırarak, bağışlanacak bir davranış değildir. Ünlü bir Küba afişi Amerika'da oluşturulan ve tamamen tüketiciğin övgüsünü şekillendiren Pop Art tekniğini uygulamış. Sonuç son derece etkileyici. Zıt bir özde kullanılan biçim devrimci bir özü şekillendirmesine katkıda bulunmuş. Devrim sanatçısı çetin uğraşta işlev yüklenen, ortaya koyduğu ürünlerle görev yapan bir kişidir. Yaşantısını ve işini belirleyen esas halktan yana uğraşta aldığı yer, bu uğraşa yaptığı katkıdır. Kullandığı biçim hiç önemli değil. Özün devrimci olup olmadığını izlerken biçimi de yadsımamak zorundayız. Özün devrimci olmayan birçok sanat eseri biçimde devrimci olabilir. Örneğin Alain Resnais'in "Geçen Sene Marianbada" yapıtı ele alalım. Özünün devrimci olup olmadığını tartışmaya açık bir konudur ama biçim yönünden yapıt tartışmaz devrimci. Sinema dili ile zaman kavramına yeni boyutlar getirmiştir. Devrimci sinema yapıtlarına zamanı anlatmak için nerdeyse bir öneridir. Elbette yenilikçi olmak devrimci olmak değildir. Yunus Emre'nin dizeleriyle, "Hiç kendi kendine kaynar mı kazan Çevre yanın ateş eylemeyince"

Burjuva sanatındaki yenilikçi öğeler kazanın etrafındaki ateş olabilir. Tüketici olmanın erdemlerini sayıp döken, tekrarlayan biçim dünyasında devrimci amaçlar için kullanabileceğimiz yığınla malzeme var. Lenin'in deyimleriyle yükselen yeni yapı yıkılan eski yapının tuğlalarını kullanıyor. Sorun, özün biçimlendirdiği anlatımı yeni öze uyarlarken eski kalıtlardan tamamen temizleyebilmekte. Yükselen mücadelenin sanatı da, sanatçısı da burjuva sanatı ve sanatçısının malzemesini yeni kalıplara dökmek zorundadır.

Esas olan sanatın halktan yana, devrimci değişimden yana bu değişimi hızlandırarak unsurlardan biri olmasıdır. Kozasında büyüyen kurt kelebek olacaktır, kış bahara gebedir, sanatını kapitaliste satan sanatçı da yerini devrimci sanata bırakmak zorundadır. Tarihin kaçınılmaz yasasıdır bu. Sorun bu değişimi çabuklaştırmada. Yobazlığa düşmeden, eskiyi yadsımadan, yeniyi horlamadan, mücadelenin içinde yer alarak sanat eseri vermek zorundayız.

"...topraktan, ateşten ve demirden
doğanların
en mükemmel doğacak bizden."

Bilim Yayıncılık Limited Ortaklığı
Piyerloti Cad. 21/1 Çemberlitaş - İstanbul

Şili Devriminin Öğrettikleri

12.5 TL

ITT Belgeleri

Rene Castillo

Feodal Toplumdan 20. Yüzyıla (2. Baskısı hazırlanıyor)
Leo Huberman

Marksizm ve Maoizm
V. Krivtsov

20 TL

Emperyalizmin Türkiye'ye Girişi (Tükendi)
Orhan Kurmuş

Latin Amerika'da Devrim
W.M. Breuer-B. Hartmann-H. Lederer

15 TL

Aydınlar ve Sınıf Mücadelesi (2. Baskısı hazırlanıyor)
A Çasanova-CI. Prevost-J. Metzger

Çağdaş Troçkizm ve Karşı Devrimci Özü
M Basmanov

20 TL

Bilimsel Sosyalizm ve Sosyal Demokrasi (2. Baskısı hazırlanıyor)
V. Vassine-S. Gribanov-İ. Oundassyrov

Planlama, Kalkınma ve Türkiye
Yalçın Küçük

22.5 TL

Diyalektik ve Tarihi Materyalizm (2. Baskısı hazırlanıyor)
A Şpirkin-O. Yakhot

Portekiz'de Özgürlüğün Şafağı
Alvaro Cunhal

17.5 TL

Kapitalizmin Ekonomi Politikası
M. Ryndina-G. Chernikov

Yeni Devrim Teorilerinin Eleştirisi II
Debray ve Latin Amerika'da Devrim
Jack Woddis

12.5 TL

Sendikalar Üzerine
K. Marks-F. Engels-V.I.Lenin

25 TL

Tarımda Kapitalizmin Gelişmesi ve Toprak Rantı
Gunther Hoell

10 TL

Endüstrileşme Sürecinin Temel Sorunları
Yalçın Küçük

30 TL

Pentagon ve Amerikan Üsleri
I. Melnikov

7.5 TL

İki Açıdan Türkiye İşçi Partisi Davası
Behice Beran

15 TL

Sovyetler Birliği Komünist Partisi Tarihi
(Kuruluşundan 1969 Yılına Kadar)

30 TL

Yeni Devrim Teorilerinin Eleştirisi I
Fanon ve Afrika'da Sınıflar
Jack Woddis

15 TL

B. Ponomarev
Teoride ve Pratikte Burjuva Demokrasisi
A. Mishin

7.5 TL

DEVİRİMCİ SANAT SOSYALİST SANATTIR

Edebiyatın toplumun gelişmesine katkısı ne ölçüde olabilir?

Edebiyat bütün sanat kurumları gibi bir üstyapı kurumudur. Toplumun gelişmesi de yine biz toplumsal yapının ileriye doğru gelişmesini anlıyoruz. Toplumun yapısının değişmesi demek, temelde, üretim ilişkilerinde bir değişiklik demektir. Üstyapı kurumlarıyla bu değişiklik sağlanamaz. Ancak edebiyatın hiç bir görevi, hiç bir işlevi yok anlamına gelmez bu. Bütün sanatların bu değişimde görevi vardır; çünkü sanat, toplumsal yapıyı değiştirme istemini, özlemini uyardır insanlarda. İlerici, devrimci edebiyatın görevi de budur. İnsanın kendi kendisini değiştirmesi, doğasını değiştirmesi, ortamını değiştirmesi ve toplumunu değiştirmesi yönünde bir istek ve özlem yaratır. Bu sanatlar içerisinde değişim etkinliği yönünden en ilerde olanı, bana göre anlatım sanatlarıdır daha çok. Örneğin müzik, resim bunlar kadar etkin olamaz; buna karşılık sinema en etkin değiştirme özlemi verecek bir sanat dalıdır. Daha sonra da tiyatro ve edebiyat gelir. Bana göre edebiyatın toplumun gelişmesine katkısı budur. Bir üstyapı kurumu olmakla birlikte, edebiyat, etki ve tepki yoluyla insanların bilinçlenmesine ve gerek kendilerini gerek toplumu değiştirmek için kazanmalarına yardım eder.

Sosyalist sanat, devrimci sanat konularındaki görüşleriniz?

Sosyalist sanat deyince bilimsel sosyalizmi anlıyorsak, Türkiye için, Türkiye gibi toplumlar için devrimci sanat, bana göre, kesin olarak sosyalist sanattır. Ancak bunu daha uzun açıklamak gerekir. Kimi yazarlar, kimi sanatçılar devrimciğin ele aldıkları konulardan çıktığını sanıyorlar. Ben bu düşüncede değilim. Ele alınan konudan çıkmaz bu, konuda işlenebilir. Konu da önemlidir; fakat tek başına konu, bir sanatın, bir edebiyatın devrimci olmasına, sosyalist bir edebiyat olmasına yetmez. Olaya konular açısından bakarsak devrimcilik o zaman çok sınırlanmış oluyor, konu sayısı azalıyor. Bir anlamda tekel olmuş oluyor. Oysa yeryüzünde ne kadar konu varsa bunların hepsi birden devrimci sanatın kapsamı içerisine girer. Ama burada önemli olan, konunun kendisi değil, konuya yazarın, sanatçının yaklaşması, onun görüş açısidir.

Devrimci olmak için, devrimci sanat olmasına için sanatçının kendisinin devrimci olması gereklidir. Sanatçı bizatihi kendisi devrimci ise onun ele aldığı her konu kendiliğinden devrimci olmuş olur.

Bir yazar toplumun aynası mı olmalı, yol göstericisi mi?

Bu "yol göstericisi" sözünde bir böbürlenme var, sanki bir "öne geçme" havası var açıkçası. Kimi saz şairlerinde bunu görüyoruz; Anadolu'dan yetenekli insanlar çıkıyor, saz şairi, halk şairi. Bunlar ilkokulu ya bitirmiş ya bitirmemiş. Bir takım da kalıplar öğrenmişler. Örneğin tasavvuf kalıpları filan öğrenmişler. Bunlarla, sazını alıyor, şiirler söylüyorlar; yetenekli insanlardır ama, sanatçıyız diye halka yol göstermeye kalkıyorlar. Ben bu saçmalıklara inanmıyorum; bunlar bana saçmalık geliyor. Hele o tasavvuf kalıplarıyla, böyle belli kalıplarla. Efendim böyle ilerlilik taslamak olmaz. Yani benim andığım ilerlilik, devrimcilik bu değil. Bu yol göstericiliğinde kim veriyor bu payeyi sanatçıya. "Biz topluma yol gösteriyoruz" gibi bir anlam, kendini gereksiz yere toplumdaki üstün görmek, kimsenin haddine değil. Böyle, "yol göstericeğim" diye çıkarlar, hele böyle saz şairleri üzerinde çok duruyorum. Çünkü onlar kalıplarla, tasavvuf kalıplarıyla iş görüyorlar. Bakıyorsunuz ilkokulu bitirmemiş bir adam kırk milyonluk topluma yol gösterecek. Saz çalıyor, yetenekli ve biraz da şiir yazıyor diye ben onların, -bi-

rakın onları bilgili olanların bile böyle yol göstericilik görevini kendi kendilerine veremelerinden yana değilim. Toplumun aynası olmaya gelince, ister yol göstereyim, ister göstermesin, saptama yönünden toplumun aynası olmak gerekir; işlev sonra gelir. "Yol gösterecek" demek gerek buna. "Toplumun değişime çabası eserlerine yansımali" demek daha doğru olur. Bunu yapmak için de sanatçının önce kendisini değiştirmesi gerekir. Kendisini değiştirme çabasında olmayan bir sanatçının toplumu değiştirme olanağı nerede olabilir ki. Bu olacak bir şey değildir.

Mizah yoluyla bilinçlendirmenin, öteki yollara oranla etkinliği nasıldır?

Gülmecenin iki büyük olanağı var: Birincisi etkin iz bırakma bakımından etkin oluyor, ikincisi yaygın oluyor. Hem yaygınlık sağlıyor hem de etkinlik sağlıyor. Bu bakımdan edebiyatın öbür türlerine göre çok daha olanaklı, çok daha büyük bir silah halkı uyandırmakta, halkı bilinçlendirmekte. Demin yukarıda söylediğim, kendini, toplumu, çevresini değiştirmek, toplumsal yapıyı değiştirme bilincini ve özlemini vermekte çok daha etkili oluyor. Çünkü gülmeye öyle bir araç ki bizim elimizde, sürekli olarak yaygınlaşan bir işlem, bir edebiyat işlemi. Nitekim bunu şuradan biliyoruz: Gülmecenin kendisi sarı, yani gülmecenin kendisinde bir defa buluşuculuk var. Diyelim ki bir toplu salonda bulunuyoruz, on-onbeş kişi, içimizden birisi nedenini bilmediğimiz halde gülmeye başlarsa, sürekli olarak öbürleri de yavaş yavaş gülmeye başlayacaklardır. İşte gülmecenin böyle bir yaygınlığı var. Ondan sonra da bir çekirdeği varsa, bir konusu, bir özü varsa, gülmeye bunu bizim üzerimizde iz bırakarak, etkin duruma getirecek yerleştiriyor. Bu da üzerimizde, yani anlarımızda, belleğimizde uzun süre kalıyor. Ama bu söylediğim gülmecenin türünü tanımlamak gerekir. Her gülmeye böyle değildir; bu gülmecenin haktan yana, halk sanatı olması ve devrimci bir öz taşıması gerekir. Böyle bir gülmeye hem etkindir, hem de yaygındır. Bu bakımdan olanakları çok daha fazladır, öbür edebiyat türlerine göre.

Bir yazar toplumu için ne anlam taşımaktadır?

Buna çok türlü şeyler söylenebilir. Siz bana "Toplum ne anlam taşımaktadır yazar için?" diye sormuyorsunuz. Yazar ne anlam taşımaktadır toplum için, diye soruyorsunuz.

Ben herhalde şundan yana değilim: Yazar toplumun peygamberidir, önderidir, akıl hocasıdır, yol göstericisidir gibi şeyler söylemek istemiyorum. Ben, yazarı ulusunun, halkının herhangi bir aydınından daha çok değişik bir yerde görmüyorum. Bir mühendis, bir hekim neyse, ona da yazarlık düşmüştür. Bir profesör, bir kunduracı, bir işçi, bir madenişçisi, bir öğretmen neyse, işbölümünde ona da yazarlık düşmüştür. O yazarlık işini yapıyor demektir. Ama, diyeceksiniz ki, "ulusuna onur veren büyük yazar"... Fakat aynı şeyi başka dallar için de söyleyebiliriz. Ulusuna onur veren hekim vardır, ulusuna onur veren maden işçileri vardır, örneğin Zonguldak'ta kömürü bulan Uzun Hasanpekâlâ ulusuna onur veriyor. İnsan her işin dalında, işbölümünde hangi dala düşmüşse orada halkına onur verebilecek işler yapabilir. Yazarlarda genellikle böyle bir şey var. Sanki öbür iş dallarından çok daha üstün, peygamber edası taşıyan insanlar gibi davranıyorlar; böyle davranılmasını istiyorlar kendilerine. Hayır, ben bundan yana değilim. Yazar bir editör gibi, bir işçi gibi, bir pilot gibi kendi işini yapan insandır. Bunların içinden kimisi, kimileri hangi iş dalında olursa olsun kendi halkına onur verecek çalışmalar gösterebilirler.

Türk Yazarları Sendikasının Başkanı olduğunuz. Son günlerde toplatılan kitaplar arasında sizin kitaplarınız da bulunuyor. Bu çağdışı yada Türkiye için çağdaş durumun karşısında Türk Yazarlar Sendikası neler yapabilir? Neler yapılabilir? Türkiye'deki fikir özgürlüğünü de göz önünde bulundurursak, yazarların ekonomik sorunları ve baskılara karşı Türk Yazarlar Sendikası neler yapabilir, neler düşünüyorsunuz?

Bu soruya iki türlü cevap verilebilir: Bir az önce sordunuz, gülmecenin yaygınlığı, etkinliği diye. Şimdi bir öyle cevap verdim, bir de ciddi cevap vereceğim. Ciddi bir gülmeye yazarının vereceği cevap şu:

Ashında bize iyilik ediyorlar. Eğitim Bakanı, bu kitapları okullardan toplatmakla iyilik ediyor. Çünkü kitap satışı, biliyorsunuz, çok kazançlı satışlar değildir. Otomobil satışı gibi değildir, ya da dış macunu, ya da krem gibi meta değildir. Krem, diş macunu çok satışı mallar oldukları için onlar gazetelere, televizyona çok büyük reklamlar verebilirler; onların sürümü çoktur. Otomobil için gene böyle büyük reklamlar verilebilir televizyona, gazetelere; onların sürümü az olsa bile kârı çoktur, fiyatları yüksek olduğu için. Kitap bunlardan değildir; ne böyle çok sürümü olan bir metadır, ne de çok büyük kârı, kazancı olan bir metadır. Bu yüzden kitapların reklamı kremlerin ya da otomobillerinki gibi yapılamaz televizyonda, gazetelerde, Bu yüzden bizim de kitaplarımız az satarlar. Eh, bu az satış önlemek istiyor bakan; toplantıyı ki, reklamlar olsun. Bakan, bir nevi bizim reklam büromuz görevindedir. Nitekim benim kitabımın kitaplıklardan toplatılacağı haberi gazetelerde çıkmaya başladı, üç kat arttı. Ben Bakana teşekkür ederim; bize bedava reklam yapmış oldu. Biz televizyona, radyoya bu reklamlar vermiyorduk. Onun sayesinde kitaplarımız satmaya başladı. Daha çok yazarlarımız daha çok kitap satacağız. Bize iyilik yapmış oldu; ben bunu iyilik olarak görüyorum. İşte bu gülmeye yazarının cevabıdır.

Öbürüne gelince, yani hemen arkasından ciddi bir yazarın cevabı da şudur: Bir sendika başkanı olarak; biz buna tepkiyi çok sert bir biçimde gösterdik. Basın toplantısı yaptık ve kitabı toplanan yabancı yazarlara başvuru olarak onların desteğini aldık. Bu yazarlar telgraflar çektiler. Bu yolda da yakında bir kitap çıkaracağız, "Toplatılan Kitaplardan Seçmeler" diye. Bu tepkimizi sürdüreceğiz.